

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Lukáš Trampota

Postavení sportovce jako podnikatele

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Tomášek, Ph.D.

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 17. 3. 2023

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 143 115 znaků včetně mezer.

Lukáš Trampota

V Praze dne 17. 3. 2023

Obsah

ÚVOD	1
1. SPORT A PROFESIONÁLNÍ SPORTOVEC – DEFINICE POJMŮ	3
1.1. DEFINICE POJMU SPORT.....	3
1.2. POJEM SPORT V ČESKÉM PRÁVNÍM SYSTÉMU	5
1.3. DEFINICE POJMU PROFESIONÁLNÍ SPORTOVEC.....	6
1.4. OBECNÉ VYMEZENÍ POSTAVENÍ PROFESIONÁLNÍCH SPORTOVců V ČESKÉ REPUBLICE	8
2. PODNIKATEL DLE OZ – OBECNÉ VYMEZENÍ POJMU	12
2.1. PODNIKATEL DLE § 420 ODS. 1. OZ.....	12
2.1.1. SAMOSTATNOST	15
2.1.2. NA VLASTNÍ ÚČET A ODPOVĚDNOST	16
2.1.3. VÝDĚLEČNOST A ÚČEL DOSAŽENÍ ZISKU	17
2.1.4. SOUSTAVNOST.....	19
2.1.5. ŽIVNOSTENSKÝ NEBO OBDOBNÝ ZPŮSOB	20
2.2. ROZŠÍŘENÍ DEFINICE PODNIKATELE.....	21
3. SPORTOVEC JAKO PODNIKATEL	23
3.1. SPORTOVEC JAKO PODNIKATEL DLE § 420 ODS. 1 OZ.....	24
3.1.1. SAMOSTATNOST	24
3.1.2. NA VLASTNÍ ÚČET A ODPOVĚDNOST	32
3.1.3. VÝDĚLEČNOST A ÚČEL DOSAŽENÍ ZISKU	34
3.1.4. SOUSTAVNOST.....	34
3.1.5. ŽIVNOSTENSKÝ NEBO OBDOBNÝ ZPŮSOB	35
3.2. SPORTOVEC JAKO OSOBA SAMOSTATNĚ VYKONÁVAJÍCÍ SVÉ POVOLÁNÍ	37
3.3. SHRNUTÍ	39
4. ZAHRANIČNÍ ÚPRAVA POSTAVENÍ PROFESIONÁLNÍCH SPORTOVců	41
4.1. EVROPSKÉ PRÁVO.....	41
4.2. SLOVENSKO.....	45
4.3. NĚMECKO.....	47
4.4. SHRNUTÍ	49
5. NÁVRH ÚPRAVY POSTAVENÍ PROFESIONÁLNÍCH SPORTOVců V ČESKÉ REPUBLICE	51
ZÁVĚR	53
SEZNAM ZKRATEK	55
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	56

ABSTRAKT 63

ABSTRACT 64

Úvod

Sport je jistě celospolečenským tématem, které s postupem času nabývá stále většího významu a sledovanosti. Nezanedbatelná je navíc i jeho ekonomická stránka a mezinárodní přesah. Přesto je oblast sportu českým zákonodárcem dosud v zásadě opomíjeným tématem a související vztahy, včetně postavení profesionálních sportovců, nejsou jasně regulovány. Na základě poměrně benevolentní judikatury je českým sportovcům dnes umožněno vystupovat v různém postavení, přestože vykonávají pojmově stejnou činnost. Tyto skutečnosti a obecný zájem o fungování sportovního prostředí mě proto vedly k sepsání této diplomové práce.

Jednou z dnes možných úprav činnosti profesionálních sportovců je výkon takové profese v postavení podnikatele. Cílem této práce proto bude podrobnější rozbor právě tohoto fenoménu. Hlavní náplní práce bude detailní rozbor jednotlivých znaků podnikání, které se dále pokusím komparovat s faktickým postavením profesionálních sportovců a zároveň zmínit některé důsledky spojené s umožněním vystupování v pozici podnikatele.

Při zpracování práce budu analyzovat předpisy související s daným tématem, zásadní soudní rozhodnutí, odbornou literaturu a vzorové sportovní smlouvy. Dále budu poznatky z českého prostředí komparovat s vybranou úpravou ze zahraničí, přičemž bych se na základě syntézy všech zjištěných skutečností rád pokusil formulovat i možná východiska dané problematiky *de lege ferenda*.

Konkrétně se nejprve v prvních dvou kapitolách zaměřím na obecné vymezení pojmů jako je sport, profesionální sportovec a podnikatel v rámci českého právního řádu, v další kapitole na základě tohoto vymezení poté posoudit možnost, resp. vhodnost podřazení různých skupin profesionálních sportovců pod pojem podnikatele a obecně zhodnotit současnou situaci. V závěrečné části práce bude rozebrána úprava na úrovni evropského práva a vybraných zahraničních právních režimů. Na závěr se poté pokusím formulovat možnou budoucí úpravu daných vztahů.

K tématu postavení profesionálních sportovců je určitě nutné brát v potaz i souvislosti přesahující do jiných právních oborů, zejména do práva pracovního či finančního, ale i práva sociálního zabezpečení. Samozřejmě proto některé souvislosti zmíním, nicméně v rámci této práce bych se rád držel v mantinelech pohledu soukromého, resp. obchodního práva a jeho úpravy. Vzhledem k nemožnosti obsáhnout veškeré souvislosti dané problematiky nebude prováděn podrobnější rozbor problematických bodů z hlediska aplikace zákoníku práce na vztahy sportovců se sportovními kluby, ani detailní analýza této problematiky z pohledu daňových předpisů.

S ohledem na limitaci rozsahu práce jsem se také rozhodl detailněji nerozebírat právní důsledky spojené s podnikatelským statutem ani další souvislosti spojené s výkonem sportovní podnikatelské činnosti. Stejně tak vynechám i veřejnoprávní úpravu podnikání, nicméně vzhledem k tomu, že pojem živnost je obsahově velice blízký pojmu podnikání a zároveň o jednotlivých znacích živnosti máme k dispozici zajímavou vysvětlující judikaturu, budu některé znaky podnikání rozebírat i s ohledem na rozhodnutí NSS vykládající právě určité pojmové znaky živnosti.

Jsem si také vědom toho, že nebude možné zkoumat všechna jednotlivá dílčí sportovní odvětví, proto se pokusím své poznatky zobecňovat na větší skupiny sportovních disciplín, a to zejména za pomoci dělení na sporty individuální a kolektivní. S ohledem na naplnění znaků, které jsou stanoveny pro podnikání, považuji na první pohled za problematičtější skupinu sportovce kolektivních sportů. V rámci mého zkoumání jim tak bude věnována větší pozornost s cílem podrobněji posoudit argumenty pro i proti podřazení sportovců z této skupiny pod podnikatelský status.

1. Sport a profesionální sportovec – definice pojmů

1.1. Definice pojmu sport

Pro nalezení prapočátku slova sport se musíme obrátit k latinskému slovu *deportare* (bavit se), které bylo později převzato do dalších jazyků a postupem času se formovalo až do dnešní mnohojazyčné podoby.¹ Samotný termín sport se poté začal poprvé objevovat počátkem 14. století, a to ve smyslu činnosti, jejímž účelem je aktivní a pasivní zábava, odpočinek či volnočasové rozptýlení.² Přestože z tohoto původního významu bychom mohli usuzovat, že sport představuje pouhou zábavu a volnočasovou aktivitu, pro určitý okruh lidí dnes sport znamená hlavní způsob obživy a z původního smyslu slova se tak ono „bavení se“ poněkud vytrácí na úkor tvrdé práce a povinnosti. O tom ale podrobněji až v další podkapitole věnující se profesionálním sportovcům.

Různé vědní obory definují sport odlišně. Je zřejmé, že na sport bude jinak nahlíženo z pohledu sportovní vědy, sociologie nebo z pohledu právních disciplín, přičemž jednotný názor na vymezení pojmu sport neexistuje. Neutrální vymezení by mělo být úkolem sportovní vědy, která sport „považuje za složku tělesné kultury, vedle tělesné výchovy a pohybové rekreace.“³ Jedním ze základních prvků by tedy měla být určitá tělesná aktivita či fyzická námaha, nicméně ani tento zdánlivě základní prvek nemusí platit u všech sportovních disciplín bez výjimky. Typickým příkladem sportu, u kterého je fyzická námaha téměř nulová, jsou šachy, které se přesto jako sport rozvíjejí už od konce 19. století.⁴

Mezi další klasicky uváděné znaky sportu patří soutěživost (ať už v přímé konfrontaci se soupeřem, časem, bodovým hodnocením či přírodou), dobrovolnost, organizovanost, tradice či výkon určité sportovní disciplíny podle příslušných pravidel. Stejně jako u prvního zmíněného prvku existují ovšem mnohé případy sportů, které některý z uvedených definičních znaků zčásti či zcela nespĺňují.⁵

Někteří autoři sportem rozumějí pouze „*institucionalizovanou pohybovou aktivitu motivovanou zvýšením celkové kondice, osobním prožitkem či cíleným výsledkem nebo výkonem.*“⁶ V tomto smyslu je tedy důležitá i institucionální povaha činnosti, což ale striktně

¹ SLUKA, T. *Profesionální sportovec: (právní a ekonomické aspekty)*. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s. 13.

² DOVALIL, J. *Olympismus*. Praha: Olympia, 2004, s. 11.

³ KUBÍČEK, J. *Sport a právo*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 12.

⁴ Srov. profil této sportovní disciplíny na oficiálních stránkách Českého olympijského výboru. Dostupné z: <https://www.olympijskytym.cz/sport/84>

⁵ Např. jak uvádí Králík, sport může být vykonáván i jen při tréninku, který žádnými pravidly typickými pro zápasy svázán není. KRÁLÍK, M. *Právo ve sportu*. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 55.

⁶ SEKOT, A. *Sociologické problémy sportu*. Praha: Grada, 2008, s. 10.

omezuje okruh pohybových aktivit spadajících pod definici sportu pouze na ty, které jsou obecně praktikované a zaštitěné určitou institucí.

Pro vymezení sportu si také můžeme pomoci dělením do dílčích skupin, přičemž pokud pro danou činnost nalezneme vhodnou kategorii, můžeme jí zřejmě považovat za sport. Z hlediska dělení sportu je možné zmínit především dělení na jednotlivé sportovní disciplíny, ty potom např. na kontaktní a bezkontaktní, letní a zimní, a pro tuto práci také důležité dělení na sporty individuální a kolektivní. Pro kolektivní sporty je typické, že proti sobě nastupují dvě mužstva složená z příslušného počtu hráčů, přičemž výsledek zápasů závisí na součinnosti celého týmu. Sportovci tedy v kolektivních sportech nereprezentují jen sami sebe, ale vystupují za tým, který je účastníkem daných soutěží a který se jako celek účastní sportovních klání. Individuální sporty se naopak vyznačují tím, že výsledek je odvislý pouze od výkonu jednotlivce, který vystupuje a účastní se turnajů či zápasů pouze svým jménem.

Přestože je význam slova sport v běžné komunikaci všeobecně známý a každý si pod tímto pojmem asi představíme v základu přibližně totéž, jak je vidno z výše uvedeného, je téměř nemožné tento pojem jednotně definovat a ohraničit. Existují navíc jakési šedé zóny, u kterých se pohledy na to, jestli se skutečně o sport jedná, mohou lišit. Do této šedé zóny z hlediska definice sportu dnes podle mého názoru spadá např. oblast e-sportu.⁷ Ještě před několika lety by s nadsázkou pouhé „hraní počítačových her“ zcela jistě nemohlo být u široké veřejnosti chápáno jako sportovní disciplína. S postupem času se ovšem pohled na oblast e-sportu vyvíjí a aktuálně se dokonce uvažuje o jejich zařazení mezi olympijské sporty.⁸

Z tohoto vývoje je proto zřejmé, že ani kdybychom dnes našli naprosto přesnou definici sportu, nemusí tato být do budoucna dále všeobjímající a správná. V tomto tedy souhlasím s Králíkem, který tvrdí, že *„[m]nohovrstevnost sportu, jeho neustálý vývoj spojený se vznikem a rozšířením nových sportovních disciplín ztěžuje vytvoření definice, která by reagovala na stávající stav, ale byla schopna čelit i budoucím vývojovým trendům.“*⁹

Můžeme tedy uzavřít tento krátký pokus o vymezení pojmu sport s tím, že jednotná všezahrnující definice s ohledem na specifické aspekty jednotlivých sportovních disciplín a neustálý vývoj neexistuje.

⁷ E-sport či esport je zkratka pro elektronický sport. Slovy České asociace esportu „[j]de o organizované soutěžní hraní hráčů nebo týmů, v jakékoliv hře, na jakékoliv platformě (PC, konzole, mobil).“ Dostupné z: <https://www.esport.cz/co-je-to-esport>

⁸ MAJER, M. V roce 2024 by se e-sport mohl objevit na olympiádě v Paříži. In REFRESHER.cz [online]. 15. 7. 2018 [cit. 17. 4. 2022]. Dostupné z: <https://refresher.cz/56048-V-roce-2024-by-se-esport-mohl-objevit-na-olympiade-v-Parizi>

⁹ KRÁLÍK, M. 2001, cit. d., s. 56.

1.2. Pojem sport v českém právním systému

Ačkoli se pojem sport vyskytuje v různých předpisech současného právního řádu ČR, nejedná se o žádný systémově tvořený normativní celek komplexně upravující sportovní činnosti.¹⁰ Co se týče určité legální definice pojmu sport v českém právním řádu, důležitým předpisem je zejm. zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu, který poměrně dosti definičně vychází z Evropské charty sportu.¹¹ Hned § 1 uvádí: *“Tento zákon vymezuje postavení sportu ve společnosti jako veřejně prospěšné činnosti poskytované v celospolečenském zájmu a stanoví úkoly ministerstev, jiných správních úřadů a působnost územních samosprávných celků při podpoře sportu.”* V § 2 odst. 1 pak nalezneme následující: *„Sportem je pro účely tohoto zákona každá forma tělesné činnosti, která si prostřednictvím organizované i neorganizované účasti klade za cíl harmonický rozvoj tělesné i psychické kondice, rozvoj společenských vztahů, upevňování zdraví a dosahování sportovních výkonů rekreačně nebo v soutěžích všech úrovní, a to individuálně nebo společně.“* Je zde tedy jednoznačně vidět, že důraz je kladen na důležitou úlohu sportu ve společnosti, když je chápán jako veřejně prospěšná činnost.

Za účelem provádění tohoto zákona byla přijata Koncepce podpory sportu 2016–2025 – SPORT 2025.¹² Co se týče bližšího vymezení pojmu sport, v úvodu dokumentu nalezneme pouze zmínku, že sport je veřejnou službou, nicméně nic konkrétnějšího k definičnímu vymezení v tomto prováděcím předpisu bohužel nenajdeme. Dále jsou zde vymezeny východiska, pilíře, strategické cíle a také vymezení financování z veřejných rozpočtů. Bližší a přesnější definice, která by podrobněji vymezila hranice pojmu sport, v českém právním řádu ovšem chybí.

Jak jsem již však rozebral v minulé podkapitole, formulace všeobjímající právní definice sportu vzhledem k nejasným teoretickým hranicím a neustálému vývoji dle mého názoru ani není dost dobře možná. I pokud bychom takovou definici dnes dokázali vytvořit, stále by existovaly zmíněné šedé zóny a budoucí vývoj by poté navíc vyžadoval významné aktualizace. Souhlasím v tomto s Králíkem, který s ohledem na potřebu práva definovat pojem sport uvádí, že *„[d]efiniční potřeba je nahlížena spíše z konkrétního praktického hlediska. Budeme-li chtít vytvořit takovou definici, která by umožnila obsahovou subsumpci stávajících druhů sportu, jistě je to možné, ovšem vytvoření definičního poznání, proč právě určitá činnost sportem je, a další již nikoli, je úkol nadmíru těžký.“*¹³

¹⁰ SUP, M. *Sportovní normy (pravidla) a jiné neprávní prameny pravidel chování sportovce*. In: KUKLÍK, J. *Sportovní právo*. Praha: Auditorium, 2012, s. 57.

¹¹ Dostupné z: <https://www.msmt.cz/sport/evropska-charta-sportu>

¹² Dostupné z: <https://www.msmt.cz/sport-1/koncepce-podpory-sportu-2016-2025>

¹³ KRÁLÍK, M. 2001, cit. d., s. 41.

Na evropské úrovni bych rád zmínil rozsudek SDEU C-90/16.¹⁴ V rámci něj se SDEU zabýval významem pojmu sport, přičemž stanovil tři základní faktory. Pojem sport má dle něj být vykládán „v souladu s jeho obvyklým smyslem v běžném jazyce, s přihlédnutím ke kontextu, ve kterém je použit, a cílům, které sleduje právní úprava, jejíž je součástí (...)“.¹⁵ Soudní dvůr dále uvedl, že v běžném jazyce je pojem sport chápán jako „činnost vyznačující se nezanedbatelným tělesným aspektem.“¹⁶ V tomto konkrétním případě šlo o problematiku přiznání osvobození od plateb DPH pro karetní hru bridž. S ohledem na to, že při této konkrétní činnosti je onen tělesný aspekt minimální, nebyl bridž jako sport pro potřeby přiznání výjimky chápán. Je ale nutno zmínit, že „sám Soudní dvůr uvedl, že jeho úkolem v této věci nebylo, aby určil význam pojmu sport obecně, avšak aby ho vyložil v rámci Směrnice o DPH¹⁷ a zejména ve vztahu k osvobození od daně. Jak uvedl generální advokát a stejně jak potvrdil i Soudní dvůr, v oblasti daňové politiky je třeba zaujmout spíše restriktivní výklad jednotlivých ustanovení konkrétních předpisů.“¹⁸

1.3. Definice pojmu profesionální sportovec

Od vymezení pojmu sport se nyní můžeme přesunout k definici osob, které určitou sportovní činnost vykonávají. Předmětem této práce je postavení osob jako podnikatelů, přičemž v tomto postavení vystupují v podstatě pouze profesionální sportovci, proto bude cílem především podrobněji vymežit tuto podskupinu.

Sportovce můžeme obecně rozlišovat podle toho, jaké sportovní disciplíně se věnují, nebo dále podle toho, zda se jedná o sportovce individuálních či kolektivních sportů. Stejně jako dělíme sporty na kolektivní a individuální, můžeme dělit i sportovce na ty, kteří jsou součástí týmu a v součinnosti přispívají ke konečným výsledkům daného mužstva, a na ty, kteří vykonávají svou činnost individuálně bez týmové spolupráce a kteří v dané sportovní disciplíně reprezentují jen sami sebe. Jak bylo již zmíněno, v této části je ovšem důležité zejména dělení skupin sportovců na amatéry, poloprofesionály a profesionály.

Základním aspektem pro určení hranic mezi kategoriemi amatér, poloprofesionál a profesionál je aspekt ekonomické výnosnosti, resp. závislosti osoby na příjmech z dané

¹⁴ Rozhodnutí SDEU ze dne 26. 10. 2017, C-90/16, *The English Bridge Union Limited v. Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs*. ECLI:EU:C:2017:814.

¹⁵ Tamtéž [odst. 18].

¹⁶ Tamtéž [odst. 19].

¹⁷ Směrnice Rady č. 2006/112/ES ze dne 28. 11. 2006 o společném systému daně z přidané hodnoty.

¹⁸ JANÁK, J. Nový náhled na definici sportu v rozhodovací praxi Soudního dvora EU? In *epravo.cz* [online]. 11. 7. 2017 [cit. 31. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/novy-nahled-na-definici-sportu-v-rozhodovaci-praxi-soudniho-dvora-eu-106700.html?mail>

sportovní činnosti. Za amatéry jsou při užití tohoto kritéria považováni sportovci, kteří se sportu věnují pouze jako volnočasové aktivitě bez nároku na jakoukoli odměnu, když mají jiný zdroj příjmů nesouvisející s danou sportovní činností. Na opačném pólu je poté profesionál, který vykonává sport jako svůj hlavní zdroj obživy. Poloprofesionál se nachází někde mezi dvěma zmíněnými kategoriemi, když v souvislosti s provozováním sportu přijímá určitou finanční odměnu, nicméně tento příjem pro něj nepředstavuje hlavní způsob obživy. Tato kategorie by se možná dala přirovnat k jakémusi „vedlejšímu pracovnímu úvazku“.¹⁹

Kritérium ziskovosti je hlavním mezním určovatelem i v předpisech některých českých asociací. Klasickým příkladem je výklad pojmu profesionální hráč v Přestupním řádu FAČR, kde se za profesionálního hráče považuje „*hráč, který má s členským klubem, v němž jako hráč působí, uzavřenou účinnou a FAČR evidovanou profesionální smlouvu, na základě které mu v souvislosti s jeho působením jako hráče v tomto členském klubu přísluší odměna převyšující jeho účelně vynaložené náklady na toto působení.*“²⁰ Za amatéra se poté považuje každý hráč, který nespadá do kategorie profesionálů. V tomto pojetí tak zcela chybí kategorie poloprofesionálů, proto je pojetí obou zbývajících kategorií o něco širší. Ke splnění podmínek pro zařazení mezi profesionály tedy postačí, pokud odměna ze sportovní činnosti převyšuje vynaložené náklady. Díky tomuto přístupu ale do kategorie profesionálů mohou spadat i fotbalisté, kteří mají jiný hlavní zdroj příjmů a fotbal je pro ně pouze onen „vedlejší pracovní úvazek“, což je dle výše zmíněné systematiky charakteristické pro poloprofesionály. Amatéri naopak v tomto pojetí mohou za výkon sportovní činnosti získávat určitou odměnu, která ovšem nebude přesahovat vynaložené náklady. Tento přístup do jisté míry shrnuje Morávek, když uvádí, že profesionální sportovec je člověk, „*u něžž úplatný výkon sportovní činnosti, zpravidla podle pokynů trenéra, představuje hlavní předmět jeho činnosti (a zpravidla i obživy) a zájmu, tzn. výkon sportovní činnosti pro něj není jen zájmovou aktivitou, přičemž v návaznosti na povahu a druh sportovní činnosti se profesionální sportovec, jsou-li organizováni, za nikoli nepatrnou úplatu soustavně účastní oficiálních sportovních podniků (zápasů, závodů, soutěží, atp.), při nichž se podrobuje soutěžním a sportovním pravidlům, v této souvislosti je registrován u příslušného sportovního svazu a v návaznosti na povahu sportovního odvětví zpravidla nemůže v důsledku ujednání se sportovním klubem a soutěžních pravidel poskytovat své (sportovní) služby jiným klubům.*“²¹ Odměna nikoli nepatrná by se v případě profesionálních

¹⁹ SLUKA, T. 2007, cit. d., s. 21.

²⁰ Viz § 2 odst. 1 písm. t) Přestupního řádu FAČR – edice 2020/2021. [online]. [cit. 4. 5. 2022]. Dostupné z: <https://facr.fotbal.cz/uredni-deska-predpisy/263?category=1>

²¹ MORÁVEK, J. *Autonomie vůle, ochrana slabší smluvní strany a profesionální sport*. In: PICHRT, J. (ed.). *Sport a (nejen) pracovní právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 87.

fotbalistů dle mého názoru dala chápat právě tak, že převyšuje účelně vynaložené náklady, jak uvádí Přestupní řád FAČR. Za další důležité ukazatele Morávek dále považuje i pravidelnou účast na tréninkových jednotkách a sportovních turnajích či utkáních, nebo také to, že je sportovec registrován u daného sportovního svazu a podléhá jeho pravidlům.

Kombinace všech zmíněných aspektů mi přijde vhodnější pro odlišení profesionálů od amatérů, jelikož samotné kritérium ziskovosti nemusí být ve všech případech bez dalšího aplikovatelné, ačkoli zůstává bezesporu tím nejdůležitějším.

1.4. Obecné vymezení postavení profesionálních sportovců v České republice

V předešlé kapitole jsem se pokusil vymezit rozdíly mezi sportovci profesionálními a amatérskými. Z historického pohledu o takovém dělení na území České republiky oficiálně ovšem před rokem 1989 nemohla být řeč, jelikož profesionální sport nebyl v souladu se socialistickým zřízením. Všichni sportovci proto byli považováni za amatéry, kteří vždy museli mít ještě nějaké mimosportovní zaměstnání, ačkoli fakticky toto zaměstnání často vůbec nevykonávali. O profesionálních sportovcích tedy můžeme hovořit až po změně režimu. Přístup státu k činnosti profesionálů bohužel ale i poté zůstal poměrně pasivní a nesystematický, když řešil jen ty nejpálčivější aktuální problémy (zejm. v oblasti daňové sféry).²² Definice profesionálního sportovce a jasné vymezení jeho postavení tedy až do dnešního dne v českém právním řádu stále chybí. Na tento nedostatek je upozorňováno i v již zmiňované Koncepci podpory sportu 2016–2025 – SPORT 2025, kde se ve Strategickém cíli 8 v rámci bodu 3.7 velice obecně uvádí, že: „*Je třeba vyřešit postavení profesionálních sportovců v rámci úprav legislativy.*“²³

Vzhledem k absenci systematické úpravy postavení profesionálních sportovců je volba právní úpravy daného vztahu v podstatě ponechána na dohodě stran. Z vývoje po roce 1989 vzešlo nejběžnější nahlížení na postavení profesionálních sportovců jako na OSVČ, které vykonávají sportovní činnost na základě smluv řídicích se OZ. Co se týče konkrétního režimu s ohledem na daňovou oblast, je sportovcům umožněno vykonávat sportovní činnost buď na základě provozování živnosti, nebo jako nezávislé povolání. K tomuto podvojnému postavení profesionálních sportovců se již v minulosti vyjadřoval NSS ve známé kauze fotbalisty Davida Lafaty, přičemž došel k následujícímu: „*pokud je s ohledem na neujasněnost právní úpravy v zásadě možné vykonávat samostatnou činnost profesionálního sportovce dle § 7 zákona o*

²² SLUKA, T. 2007, cit. d., s. 69.

²³ Dostupné z: <https://www.msmt.cz/sport-1/koncepce-podpory-sportu-2016-2025>

daních z příjmů buďto jako živnostenské podnikání, nebo jako nezávislé povolání, nelze za daného právního stavu daňový subjekt nutit, aby zvolil ten způsob, který je vhodnější z hlediska fiskálních zájmů státu.“²⁴ Toto veřejnoprávní pojetí je v rámci soukromého práva reprezentováno kategoriemi podnikatel a osoba samostatně vykonávající své povolání.²⁵ Bližší podrobnosti související s touto problematikou se pokusím rozebrat v dalších kapitolách této práce.

V rámci kolektivních sportů poté samozřejmě připadá v úvahu i postavení sportovců jako zaměstnanců. Tento režim by se mohl zdát obecně jako nejlogičtější, jelikož na první pohled má vztah sportovce a klubu nejbližší ke vztahu zaměstnance a zaměstnavatele, tedy ke vztahu pracovněprávnímu. Takový přístup by na druhou stranu mohl významně narušit fungování českého profesionálního sportu a připravit kluby o nemalé finanční zdroje, protože pokud by se vztahy mezi klubem a sportovcem řídily pracovním právem, náklady na jednoho sportovce by v konečném důsledku pro kluby vzrostly v řádech několika desítek procent (např. u fotbalistů se uvádí nárůst až o 34 %).²⁶ Zejména s ohledem na uvedenou ekonomickou nevýhodnost je proto tento přístup dnes uplatňován v minimu případů. K tomuto se již také v minulosti vyjádřil NSS, který při posuzování činnosti profesionálního hokejisti ve svém rozsudku ze dne 29. 11. 2011, sp. zn. 2 Afs 16/2011, došel k závěru, že „*vnější znaky činnosti profesionálního sportovce se velmi podobají klasickému pracovnímu poměru (...). Současně je však zřejmé, že jednoznačné podřazení do režimu zákoníku práce v jeho stávající podobě, založené na kogentních ustanoveních, by značně ohrozilo samotnou existenci profesionálního sportu, a také i pro jednotlivé sportovce by se jevílo jako velmi nevýhodné.*“²⁷

Pro samotné sportovce však současná situace nemusí být dle mého pohledu ideální vzhledem k nemožnosti využití ochrany poskytované českým právním řádem zaměstnancům. To, zda profesionální sportovci mohou a mají spadat pod režim zákoníku práce, je předmětem vleklých debat, přičemž k jednoznačnému závěru je velice obtížné dojít. Přes veškeré překážky v souvislosti se zaměstnáváním profesionálních sportovců²⁸ je však v České republice možné

²⁴ Rozsudek NSS ze dne 13. 7. 2017, sp. zn. 6 Afs 278/2016.

²⁵ Osoba samostatně vykonávající své povolání je označení, se kterým pracuje OZ. Je nutné toto označení odlišit od pojmů „nezávislé povolání“ či „nezávislá činnost“, se kterými pracuje zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, přičemž pod tento pojem spadají i svobodná povolání, která jsou většinou považována za podnikání dle OZ. Nejedná se tedy o naprosto stejné kategorie osob.

²⁶ RADOSTOVÁ, K. CHIZZOLA, P. *Právní postavení fotbalisty – zaměstnanec nebo osoba samostatně výdělečně činná?* P. In: KUKLÍK, Jan. *Sportovní právo*. Praha: Auditorium, 2012, s. 173.

²⁷ Ve stejném duchu se poté NSS vyjádřil i v dalších podobných případech, které se týkaly postavení profesionálních fotbalistů. Srov. rozsudek NSS ze dne 1. 8. 2012, sp. zn. 2 Afs 22/2012, rozsudek NSS ze dne ze dne 18. 9. 2012, sp. zn. 2 Afs 21/2012, rozsudek NSS ze dne ze dne 24. 10. 2012, sp. zn. 2 Afs 20/2012, či rozsudek NSS ze dne ze dne 21. 1. 2014, sp. zn. 1 Afs 73/2011.

²⁸ Zejm. otázky pracovní doby a doby odpočinku, odměňování či skončení pracovního poměru.

zřídít mezi sportovcem a klubem pracovní smlouvu. Zajímavé je, že tato varianta je aktuálně využívána při zaměstnávání sportovců pocházejících ze zemí mimo EU, kdy kluby s cílem přivést cizího hráče využívají zaměstnanecký poměr (zřejmě s ohledem na usnadnění procesu získání víza). K tomuto účelu sportovní kluby zveřejňují na webových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí inzeráty cílící na skupinu pojmenovanou jako „Atleti a ostatní profesionální sportovci (34210).“²⁹ Nalezneme zde i inzeráty z prostředí kolektivních sportů, mohlo by to tedy značit, že i se současnou pracovněprávní úpravou lze tuto cestu zvolit.

Nejsledovanějším sportovním odvětvím je i v tomto ohledu jednoznačně fotbal, kde se za postavení profesionálních fotbalistů jako zaměstnanců dlouhodobě staví UEFA.³⁰ Česko se ovšem nadále řadí ke státům, kde nejsou profesionální fotbalisti v zaměstnaneckém poměru, a zůstává tak spolu s Rumunskem a Slovinskem mezi posledními v EU. Na druhou stranu pravdou zůstává, že aplikace současného znění zákoníku práce na tyto vztahy by v mnoha případech nebyla dost dobře možná a vedla by k poměrně absurdním situacím.

Zaměstnání ale mohou být i individuální profesionální sportovci. Děje se tomu pod tzv. resortními sportovními centry, které „zabezpečují vytváření potřebných předpokladů pro přípravu sportovních talentů a pro státní sportovní reprezentaci.“³¹ Tyto organizační složky státu zřizuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo obrany a Ministerstvo vnitra. Resortní sportovní centra hrají v oblasti zaměstnávání individuálních profesionálních sportovců velice důležitou roli, jelikož zaměstnávají mnoho špičkových sportovců, ale i jejich trenérů a dalších potřebných členů realizačního týmu. Pokud ovšem individuální sportovci nejsou zaměstnanci těchto center, vystupují pak také v samostatném postavení, tedy jako podnikatelé, případě osoby samostatně vykonávající své povolání.

Poslední možnou úpravou postavení profesionálních sportovců v České republice je poté výkon sportovní činnosti z pozice vojáků z povolání.³² Tito sportovci fungují v rámci Armádního resortního centra DUKLA a jsou jim poskytovány četné výhody. Tato možnost je ovšem nabízena jen úzké skupině nejúspěšnějších sportovců a pro účely této práce se jí nebudu dále zabývat.

Jak je patrné z vyčtených možností, nepanuje v postavení profesionálních sportovců v České republice jednota, když zákonodárce jejich postavení specificky neupravil.

²⁹ PICHRT, J. *Profesionální sportovec zaměstnancem?* In: PICHRT, J. (ed.) *Sport a (nejen) pracovní právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 22.

³⁰ Srov. MÁDL, L. Výstražný dopis z UEFA. Na české kluby zaútočí 3. bundesliga. In *Aktuálně.cz* [online]. 9. 10. 2013 [cit. 7. 3. 2022]. Dostupné z: <https://sport.aktualne.cz/fotbal/vystrazny-dopis-z-uefacesky-fotbal-se-boji-3-bundesligy/r~ca231a282fed11e3888f002590604f2e/>

³¹ § 3d odst. 2 zákona č. 115/2001 Sb., zákon o podpoře sportu.

³² Na základě služebního poměru dle zákona č. 221/1999 Sb., zákon o vojácích z povolání.

Z postupného vývoje názoru soudů na danou problematiku s ohledem na daňovou oblast vykristalovaly v zásadě tři možnosti, jak profesionální sport provozovat. První z nich je výkon podnikatelské činnosti, druhou poté samostatný výkon svého povolání a třetí možností je zaměstnanecký poměr. Je tedy fakticky ponecháno na volbě stran, jakou cestou se vydají. Všechny uvedené varianty ovšem nejsou z teoretického pohledu ideální a u každé z nich nalezneme problematické body. Předmětem této práce dále bude prozkoumat, zda a případně do jaké míry profesionální sportovci splňují jednotlivé znaky a podmínky podnikání, tedy zda dle teoretických požadavků vůbec podnikateli jsou.

2. Podnikatel dle OZ – obecné vymezení pojmu

Pro další rozvinutí daného tématu bude nyní potřeba obecně vymežit zásadní pojem pro tuto práci, tedy pojem podnikatel. V dalších kapitolách se poté budu snažit na základě tohoto vymezení posoudit postavení profesionálních sportovců jako podnikatelů.

Podnikatel je ústředním pojmem pro celé obchodní právo, které by se dalo definovat jako soubor „*zvláštních právních norem, jehož součástí jsou soukromoprávní pravidla upravující právní postavení podnikatele a vyjadřující specifika právních vztahů, jichž se podnikatel účastní, a rovněž normy veřejného práva regulující rámec podnikatelské činnosti.*“³³

Do českého, resp. československého práva se pojem podnikatel dostal až po listopadu 1989, kdy došlo k výrazné transformaci ekonomiky. Tento pojem nahradil historicky používané označení „obchodník“ či „kupec“, přičemž dále prošel výrazným vývojem. Vůbec poprvé o podnikatelích byla řeč v zákoně č. 105/1990 Sb., o soukromém podnikání občanů, který tuto skupinu chápal jen jako fyzické osoby s povolením k provozování podnikatelské činnosti. Dalším přepisem, který upravoval postavení podnikatelů, byl zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník. Ten již skupinu podnikatelů chápal mnohem širěji, když pod podnikatelem rozuměl jak fyzické, tak právnické osoby, jež byly zapsány v obchodním rejstříku či podnikaly na základě živnostenského nebo jiného podnikatelského oprávnění.³⁴

2.1. Podnikatel dle § 420 odst. 1. OZ

Obecnou soukromoprávní úpravu pojmu podnikatel a jeho jednání dnes nalezneme v OZ, který dle § 420 odst. 1 za podnikatele považuje toho, „*Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku.*“ Na základě uvedené definice může tedy být podnikatelem jak osoba fyzická, tak právnická. Jak bylo již zmíněno výše, není pro vymezení podnikatele dle OZ potřebné získání veřejnoprávního povolení a za podnikatele tedy považujeme i osoby, které fakticky podnikají, a to nehledě na případný rozpor s veřejným právem.

Dále je vhodné zmínit, že výše uvedená definice vymezuje podnikatele, avšak z tohoto vymezení lze nepřímou dovodit i činnost vykonávanou podnikatelem, tedy podnikání. Za

³³ ČERNÁ, S., PELIKÁNOVÁ, I. I. *Pojem, povaha, předmět, systém a prameny obchodního práva.* In: ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I., DĚDIČ, J. a kol. *Obchodní právo – podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 28.

³⁴ DĚDIČ, J. II. *Podnikatel.* In: ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I., DĚDIČ, J. a kol. *Obchodní právo – podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 54-57.

počátek podnikání pak můžeme považovat moment, kdy se daná osoba rozhodne realizovat konkrétní podnikatelskou myšlenku.³⁵

Z definice dle § 420 odst. 1 OZ tedy vyplývají základní definiční znaky podnikatele, resp. podnikání, konkrétně se jedná o samostatnost, výdělečnost, výkon činnosti živnostenským nebo obdobným způsobem, na vlastní účet a odpovědnost, za účelem zisku a soustavnosti. V následujících podkapitolách podrobněji vymezím tyto jednotlivé znaky podnikání a blíže tak osvětlím, kdo je dle OZ považován za podnikatele.

Podnikatelé mohou činnosti splňující výše uvedené znaky provádět jako činnost hlavní, či může být podnikání vykonáváno pouze jako vedlejší předmět činnosti. Je ovšem důležité zmínit, že podnikatelé nevystupují jako podnikatelé ve všech vztazích, do kterých vstupují, nýbrž pouze v takových, které se dané podnikatelské činnosti týkají. *„Tak např. pokud určitá osoba podniká jako řezník, tak vystupuje jako podnikatel při nákupu nástrojů a surovin pro masnou výrobu nebo při prodeji masa či masných výrobků, ale ve vztazích, které s tímto typem podnikání nesouvisí, postavení podnikatele nemá.“*³⁶

Status podnikatele s sebou přináší důležité důsledky ohledně právního postavení a následků daného jednání. *„Vymezení, co je podnikáním, a v návaznosti na to, kdo je v postavení podnikatele, je proto významné nejen z hlediska dopadů na právní jednání takové osoby, následky s ním spojené, nýbrž obecně na její status a s ním spojené právní následky v právních vztazích.“*³⁷ Z mého pohledu za zmínku stojí např. nemožnost zrušení smlouvy s ohledem na neúměrné zkrácení dle § 1793 odst. 1 OZ, či nemožnost dovolat se neplatnosti smlouvy s ohledem na lichvu dle § 1796 OZ. Zvláštní zákonná pravidla aplikující se na podnikatele však najdeme napříč celým soukromým právem. *„Z obecné části občanského zákoníku je možné zmínit pravidla o zastoupení podnikatele (o prokuře či obecném zástupci podnikatele). Z oblasti věcných práv pak status podnikatele prodávajícího hraje roli např. při nabytí vlastnického práva od neoprávněného. Odchytky zákonem stanovené pro podnikatele v závazkovém právu lze souhrnně charakterizovat jako zakotvení širší smluvní volnosti ve vztahu k jinému podnikateli, zpřísnění na něj kladených požadavků vůči slabší straně, včetně spotřebitele, a snížení jeho právní ochrany.“*³⁸

V současné úpravě již postavení osoby jako podnikatele není vázáno na získání podnikatelského oprávnění, podnikatelem je tedy každá osoba, která fakticky podniká. Při

³⁵ EICHLEROVÁ, K. *Podnikání a podnikatel, jednání podnikatele a jeho zastoupení*. In: ČERNÁ, S., PLÍVA, S. a kol. *Podnikatel a jeho právní vztahy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013, s. 11.

³⁶ DĚDIČ, J. In: ČERNÁ, ŠTENGLOVÁ, PELIKÁNOVÁ, DĚDIČ a kol. 2016, cit. d., s. 61.

³⁷ EICHLEROVÁ, K. *Zastoupení podnikatele*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, s. 78.

³⁸ EICHLEROVÁ, K. 2022, cit. d., s. 72.

definici pojmu podnikatel je nicméně nutno pamatovat i na danou veřejnoprávní úpravu, kterou nám v tomto případě zajišťuje zejména právo živnostenské. Podobné znaky těm, které jsou pro podnikatele vymezeny v OZ, můžeme nalézt i v § 2 ŽZ. Tyto pozitivní znaky živnosti jsou v podstatě shodné s vymezením podnikání dle § 420 odst. 1 OZ, když v § 2 ŽZ nalezneme, že *„[ž]ivností je soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených tímto zákonem.“*

Při porovnání definice živnosti s definicí podnikatele dle OZ je možné narazit na tři menší odlišnosti. První z nich je, že ŽZ stanovuje navíc podmínku výkonu živnosti vlastním jménem. I tento bod by se však dal považovat za projev znaku samostatnosti, což se pokusím blíže rozebrat níže. Naopak v rámci definice ŽZ chybí znak výdělečnosti, který je ovšem do jisté míry zahrnut ve znaku výkonu činnosti za účelem dosažení zisku, někteří autoři dokonce oba tyto znaky v rámci definice dle OZ uvádějí spolu.³⁹ V zásadě jediným odlišujícím znakem je tedy výkon činnosti za podmínek stanovených ŽZ. Ten zde nahrazuje znak výkonu činnosti živnostenským či obdobným způsobem, přičemž by se dalo shrnout, že *„[ž]ivností je tedy pouze taková podnikatelská činnost, která je provozována na základě živnostenského oprávnění.“*⁴⁰

Pojem živnost je tedy celkově užší než pojem podnikatel, když živností rozumíme pouze takovou činnost, která je vykonávána za podmínek stanovených ŽZ. Tato limitace je dána i v § 3 ŽZ (negativní vymezení živnosti), v němž nalezneme výčet činností, které živností nejsou. Na druhou stranu to, že některá činnost není živností na základě § 3 ŽZ, neznamená, že se nejedná o podnikání. Typickým příkladem jsou činnosti uvedené v § 3 odst. 2 či odst. 3 ŽZ, ve kterých nalezneme činnosti prováděné v rozsahu zvláštních předpisů (např. advokáti, notáři, rozhodci či lékaři), ale i činnosti, jež mají povahu podnikání, nicméně nenaplnují znaky živnosti a jsou povolované na základě komplexních speciálních předpisů. Živností není ani již zmíněné neregulované podnikání (např. pronájem nemovitostí). Dále živností není ani neoprávněné podnikání, tedy podnikání bez potřebného živnostenského oprávnění.

Důležité je také zmínit, že *„[p]ojem podnikatele nelze bez dalšího ztotožňovat s kategorií OSVČ dle veřejnoprávních předpisů (viz např. VS Praha 2 VSPH 1703/2016-A-17).“*⁴¹

Dále se zaměřím na rozebrání pojmu podnikatel dle § 420 odst. 1 OZ, tedy na jednotlivé znaky podnikání. Postupně se tedy budu zabírat znakem samostatnosti, znakem výkonu

³⁹ Např. ZAPLETAL, J. § 420 [Definice podnikatele]. In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 5.

⁴⁰ KUNŠTÁTOVÁ, T. § 2 [Co se rozumí živností]. In: KUNŠTÁTOVÁ, T., SOLOMONOVÁ, K., DICKELT, F., BALADA, L. *Živnostenský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 43, marg. č. 8.

⁴¹ ZAPLETAL, J. In: PETROV, VÝTISK, BERAN a kol. 2022, cit. d., marg. č. 4.

činnosti na vlastní účet a odpovědnost, znakem výdělečnosti a účelu dosažení zisku, znakem soustavnosti a znakem výkonu činnosti živnostenským nebo obdobným způsobem.

U všech znaků se pokusím vystihnout jejich základní vymezení dle odborné literatury a dále uvést i některé dovysvětlující pohledy z rozhodnutí NS. Vzhledem k podobnosti znaků podnikání a živnosti v dalším textu pak budu zohledňovat i argumentaci NSS, který k jednotlivým znakům živnosti již v minulosti zaujal postoje určující jejich konkrétnější vymezení.

2.1.1. Samostatnost

Samostatnost se vyznačuje tím, že podnikatel sám rozhoduje o druhu, organizaci, rozložení a dalších aspektech podnikatelské činnosti. Dle judikatury NS „*Samostatnost je třeba vykládat jako schopnost či možnost podnikatele rozhodovat o všech organizačních a technických podmínkách výkonu dané činnosti, tedy zejména o tom, v jaké době a po jakou dobu bude činnost realizována, na jakém místě, ve vztahu k jaké cílové skupině zákazníků apod.*“⁴² Podnikatel tedy není povinen dbát pokynů jiné osoby, nicméně „*to neznámá, že by nepodléhal žádným faktickým či právním omezením.*“⁴³ Samostatnost tak u podnikatele v zásadě nikdy nebude zcela absolutní. Jeho činnost však nespočívá v pouhém plnění pokynů nadřízeného. O samostatnost se nejedná ani v situaci, kdy je daná činnost závislá pouze na jednom odběrateli, tedy v situaci, kdy „*dodavatel dlouhodobě dodávající jedinému odběrateli je fakticky v závislém postavení, a ani u něj tedy o skutečném nezávislém podnikání nemůže být řeč.*“⁴⁴

Samostatnost je stěžejním znakem odlišující podnikání od zaměstnaneckého vztahu, který je typickým příkladem závislé výdělečné činnosti. Judikatura NS tak znak samostatnosti vymezuje jako protiklad výkonu závislé činnosti, která je vykonávána dle pokynů jiné osoby a na její riziko, přičemž se jedná o pouhé plnění přiřazených úkolů.⁴⁵

Podnikatel tedy nevystupuje v podřízeném stavu vůči jiné osobě. S absencí samostatnosti se pak setkáme v případě tzv. „švarc systému“, v rámci kterého jako nezávislí podnikatelé zastřeně vystupují fiktivní zaměstnanci.⁴⁶ Je důležité podotknout, že „*[s]amostatnost podnikání však budeme posuzovat z hlediska formálně právního, aniž*

⁴² Rozsudek NS ze dne 29. 8. 2019, sp. zn. 25 Cdo 5651/2017.

⁴³ ZAPLETAL, J. In: PETROV, VÝTISK, BERAN a kol. 2022, cit. d., marg. č. 4.

⁴⁴ PELIKÁNOVÁ, I. PELIKÁN, R. § 420 [Definice podnikatele]. In: ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář, Svazek I. 2.* vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, s. 868.

⁴⁵ ZAPLETAL, J. In: PETROV, VÝTISK, BERAN a kol. 2022, cit. d., marg. č. 4.

⁴⁶ EICHLEROVÁ, K. In: ČERNÁ, PLÍVA a kol. 2013, cit. d., s. 11.

*přihlížíme ke zmíněným omezením. Jestliže tedy někdo vystupuje jako samostatný podnikatelský subjekt, bude z pohledu vymezení podnikatele takto kvalifikován, přestože jeho volnost rozhodování může být nejrůznějším způsobem omezena. Výjimkou budou jen případy extrémního nesouladu s uvedenými kritérii, jak je můžeme pozorovat u zastřených vztahů zaměstnaneckých ("švarc systém")."*⁴⁷

Dále je zajímavé zmínit, že dle judikatury NSS podnikatelem bude i ten, kdo pověří jinou osobu činností naplňující znaky podnikání, pokud tuto osobu kontroluje a řídí. K tomuto závěru postačí i pokud pověřená osoba vykonává jen určité dílčí úkony celkové činnosti.⁴⁸

Znak samostatnosti je třeba chápat také v tom smyslu, že daná činnost je vykonávána vlastním jménem podnikatele. Historicky byl požadavek výkonu činnosti vlastním jménem explicitně zmíněn v obchodním zákoníku z roku 1991, stejně tak bylo s tímto požadavkem pracováno v již za první republiky. Přestože není tento znak dnes v definici podnikání výslovně uveden, stále je nutno s ním pracovat a brát ho při posuzování samostatnosti v potaz.⁴⁹ Tento znak je dnes i nadále součástí definice pozitivní definice živnosti, k nutnosti vykonávat činnost vlastním jménem můžeme tak z komentáře k ŽZ uvést, že „[p]odstatou tohoto znaku živnosti je to, že činnost je vykonávána pod firmou osoby zapsané v obchodním rejstříku (§ 423 až 429 obč. zák.), u fyzických osob nezapsaných do obchodního rejstříku pod jménem a příjmením fyzické osoby s případným dodatkem (§ 422 obč. zák.), případně pod jménem osoby, pod kterým je zapsána do veřejného rejstříku.“⁵⁰ Pokud tak subjekt bude jednat jménem jiné osoby, mohlo by se jednat o skrytý zaměstnanecký poměr.

2.1.2. Na vlastní účet a odpovědnost

Podnikání musí být dále prováděno na vlastní účet a odpovědnost, což v sobě zahrnuje fakt, že výsledky podnikání se přičítají jen a pouze podnikateli. Podnikatel nese soukromoprávní odpovědnost vůči podnikatelským partnerům a zákazníkům, ale i veřejnoprávní odpovědnost vůči státu. Je to tedy právě osoba podnikatele, která nese důsledky výkonu dané podnikatelské činnosti a souvisejících učiněných rozhodnutí, právě podnikatel tedy odpovídá za celkový výsledek dané činnosti. To však nebrání tomu, že činnost může být vykonávána i prostřednictvím jiných osob, avšak vždy jménem podnikatele.

⁴⁷ PELIKÁNOVÁ, I., PELIKÁN, R. In: ŠVESTKA, DVOŘÁK, FIALA a kol., cit. d., s. 868.

⁴⁸ Srov. rozsudek NSS ze dne 19. 6. 2008, sp. zn. 4 As 9/2007.

⁴⁹ EICHLEROVÁ, K. 2022, cit. d., s. 93.

⁵⁰ HRABÁNKOVÁ, M., KAMENÍK, P., ORLOVÁ, M. *Živnostenský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 19. 2. 2023]. ASPI_ID KO455_1991CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, § 2 [Pozitivní definice živnosti].

Je ovšem potřeba pamatovat na to, že „[p]odmínku „na vlastní účet“ nelze chápat doslovně v tom smyslu, že podnikáním není činnost, při níž dochází k nabízení zboží či služeb na cizí účet, děje-li se tak vlastním jménem. Typicky při komisi jsou realizační smlouvy komisionářem uzavírány jeho jménem na účet komitentů a u zasilatelství smlouvy o přepravě zasilatelem na účet příkazců.“⁵¹ Stěžejní je, že i v takovém případě ponese konečné důsledky své činnosti daný podnikatel, ačkoli některá rizika přenáší či sdílí s dalšími osobami.

V souvislosti s tímto znakem je ještě potřeba zmínit termín podnikatelské riziko, který charakterizuje možnost odchylky předpokládaných výsledků od těch faktických v závislosti na proměnlivosti různých souvisejících faktorů. Podnikatel tedy toto podnikatelské riziko svou činností podstupuje, když mu nikdo výsledky jeho činnosti nemůže předem garantovat. Tento pojem souvisí také se znakem provozování činnosti za účelem zisku, když „prostředky vynaložené do podnikání nemusejí přinést zisk, ale mohou přivodit dokonce ekonomickou ztrátu.“⁵²

2.1.3. Výdělečnost a účel dosažení zisku

Výdělečnost spočívá obecně v tom, že se musí jednat o činnost, která je způsobilá přinést výdělek. Daná činnost tedy musí být vykonávána za úplaty a je nebo má být zdrojem příjmu. Do jisté míry se pak znak výdělečnosti překrývá se znakem výkonu činnosti za účelem zisku,⁵³ proto zde budu rozebírat oba znaky společně.

Pro naplnění znaku výkonu činnosti za účelem dosažení zisku nebude nutné, aby byl zisk skutečně dosažen, hlavní je zde samotný účel. Rozhodující u tohoto bodu není ani to, jak bude s hospodářským výsledkem naloženo a zda případný zisk zůstane podnikateli.⁵⁴ Proto i neziskové organizace, které financují svou hlavní (neziskovou) činnost ze svých jiných, doplňkových aktivit generujících zisky, budou s ohledem na tyto doplňkové aktivity za podnikatele považovány.⁵⁵

Stejně tak zisk nemusí být ani primární motivací k provozování dané podnikatelské činnosti, pokud je ekonomický aspekt součástí této činnosti. K tomuto bych ještě uvedl následující citaci z judikatury NSS: „Pro závěr o tom, zda je určitá činnost provozována za

⁵¹ EICHLEROVÁ, K. 2022. cit. d., s. 94.

⁵² KUNŠTÁTOVÁ, T. In: KUNŠTÁTOVÁ, SOLOMONOVÁ, DICKELT, BALADA 2019, cit. d., s. 43, marg. č. 7.

⁵³ Znak účelu dosažení zisku je v podstatě „jenom přesnější než termín „výdělečně“, protože výdělečnosti nemusí být dosaženo, přestože podnikatel má záměr výdělečnosti dosáhnout.“ PELIKÁNOVÁ, I., PELIKÁN, R. In: ŠVESTKA, DVOŘÁK, FIALA a kol., cit. d., 868.

⁵⁴ DĚDIČ, J. In: ČERNÁ, ŠTENGLOVÁ, PELIKÁNOVÁ, DĚDIČ a kol. 2016, cit. d., s. 60-61.

⁵⁵ PELIKÁNOVÁ, I., PELIKÁN, R. In: ŠVESTKA, DVOŘÁK, FIALA a kol., cit. d., s. 868.

*účelem dosažení zisku, nepostačuje pouhé posouzení vnitřní motivace aktéra, neboť motivace není objektivně zjistitelným a ověřitelným kritériem.*⁵⁶

O podnikání však nepůjde, pokud určitou činností není sledováno dosahování zisku, ale je pouze plněna určitá zákonná funkce či zákonem stanovená povinnost zabezpečit veřejné potřeby.⁵⁷ To ale neznamená, že by podnikat nemohla žádná osoba veřejného práva. „*Některé z nich budou podnikateli z hlediska formy podle § 421, protože budou zapsány do obchodního rejstříku (zejména státní podniky). Rozsah možnosti podnikat stanoví pro jednotlivé formy nepodnikatelských právnických osob, jakými jsou politické strany, spolky (§ 217) nebo církve, buď přímo občanský zákoník, nebo zvláštní zákony.*“⁵⁸

Judikatura s ohledem na tyto znaky poté vícekrát zkoumala, zda určité specifické činnosti mohou být považovány za podnikání. Pro mě osobně bylo zajímavé např. posuzování statusu Policie ČR. V tomto případě bylo žalobci argumentováno, že policie vykonává jakési „atypickému podnikání státu“, nicméně NS s tímto pohledem nesouhlasil a nedospěl tak k závěru, že by činnost policie naplnila znaky podnikání. NS dovodil, že „*(...) Policie by jen stěží mohla plnit své poslání, kdyby jejím hlavním úkolem bylo generovat zisk.*“⁵⁹

NSS se také již zabýval posouzením znaku dosažení zisku, konkrétně např. ve svém rozsudku ze dne 26. 3. 2009, sp. zn. 9 Afs 9/2009, kde se jednalo o situaci, ve které provozovatel ubytovacích služeb aktivně nenabízel své prostory a jeho služby využívali v podstatě pouze rodinní příslušníci, a to v rozsahu pouhých jednotek návštěv během 4 let. NSS však i u takovéto pasivní činnosti s minimálními zisky došel k závěru, že se o podnikání může jednat. Konkrétně bylo uvedeno, že nelze „*vycházet pouze z úspěšnosti či neúspěšnosti činnosti podnikatele, v souzené věci pak pouze z četnosti poskytnutých ubytování a zisku z toho plynoucího.*“ Dále bylo vyjasněno, že není rozhodující „*jakási úspěšnost či neúspěšnost činnosti stěžovatele ve výsledku; rozhodující je to, zda byla činnost stěžovatele uskutečňována opravdu s cílem zisku dosáhnout.*“ Je pak pouze na podnikateli, jak aktivně bude svoje služby propagovat, jelikož se jedná „*o strategické podnikatelské rozhodnutí, které je závislé na mnoha faktorech a které nelze hodnotit izolovaně tak, že pokud stěžovatel své služby nijak nenabízel a nepropagoval, neprovozoval podnikatelskou činnost.*“ Překážkou pak není ani limitovaný okruh podnikatelových zákazníků, v tomto případě tedy výlučně rodinných příslušníků, když i toto může být součástí podnikatelské strategie.

⁵⁶ Rozsudek NSS ze dne 19. 6. 2008, sp. zn. 4 As 9/2007.

⁵⁷ ZAPLETAL, J. In: PETROV, VÝTISK, BERAN a kol. 2022, cit. d., marg. č. 5.

⁵⁸ PELIKÁNOVÁ, I., PELIKÁN, R. In: ŠVESTKA, DVOŘÁK, FIALA a kol., cit. d., s. 868.

⁵⁹ Usnesení NS ze dne 6. 10. 2015, sp. zn. 28 Cdo 1849/2015.

2.1.4. Soustavnost

Také se musí jednat o činnost soustavnou, tedy činnost nikoli nahodilou. Musí zde proto existovat trvalejší záměr danou činnost provádět. Právě onen záměr soustavnosti je při posuzování dané činnosti zásadní, nikoli faktický výsledek. Jedná se tedy o subjektivní nastavení či motivaci podnikatele, který vstupuje do výkonu činnosti se záměrem činit tak soustavně.

Na druhou stranu se ale nemusí jednat o naprostou nepřetržitost ve výkonu činnosti a je vždy nutné posuzovat tuto podmínku ve vztahu ke konkrétním okolnostem případu. Typickou odchylkou jsou činnosti vykazující rys sezónnosti, samozřejmě pokud nejde o zcela nahodilou aktivitu. Musí se tedy jednat o činnost opakovanou v určitém časovém rozmezí, které ale může být rozdílně dlouhé. Pokud nejsou dány určité specifické důvody pro zvolení delšího časového intervalu, v aplikační praxi se běžně periodicita opakování neposuzuje v horizontu přesahující jeden rok.⁶⁰

Dle související judikatury je poté možné dovodit, že o soustavnou činnost se nebude jednat u jednorázového uzavření nájemní smlouvy,⁶¹ nicméně o soustavnou činnost naopak půjde v případě výstavby a prodeje jednoho bytového domu.⁶²

Zajímavým případem pak ještě bylo např. posouzení toho, zda při pasivním vyčkávání na příležitosti výdělků bude naplněn znak soustavnosti. K tomuto se vyjádřil NSS tak, že „[a]rgumentaci žalobce v tom smyslu, že činnost příležitostná nebo nahodilá je činnost pasivní, která není aktivně vyhledávána a je konána jen tehdy, když se naskytne příležitost, když je o ni konající požádán, a že přesně takovou činnost měl žalobce na mysli, nelze považovat za rozlišení mezi činností soustavnou a příležitostnou.“⁶³ Z tohoto tedy dle mého názoru vyplývá, že podnikatel nemusí mít konkrétní představu o budoucích zakázkách a ani pro jejich získání nemusí nic aktivně podnikat, nicméně i tak může být znak samostatnosti naplněn vzhledem k záměru činit danou činnost opakovaně, resp. vzhledem k tomu, že podnikatel počítá s možností dalších zakázek.

⁶⁰ HRABÁNKOVÁ, M., KAMENÍK, P., ORLOVÁ, M. *Živnostenský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 19. 2. 2023]. ASPI_ID KO455_1991CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, § 2 [Pozitivní definice živnosti].

⁶¹ Srov. usnesení NS ze dne 29. 9. 2015, sp. zn. 23 Cdo 1364/2015.

⁶² Srov. rozsudek NSS ze dne 28. 2. 2014, sp. zn. 5 Afs 72/2012.

⁶³ Rozsudek NSS ze dne 13. 12. 2006, sp. zn. 3 As 66/2005.

2.1.5. Živnostenský nebo obdobný způsob

Výkon živnostenským nebo obdobným způsobem je znakem poměrně problematickým a nejednoznačným, když dosud nebylo dosaženo jednotného pohledu a výkladu.

Dle některých autorů v sobě tento znak zahrnuje skutečnost, že podnikání není vázáno na získání veřejnoprávního podnikatelského oprávnění, ale jde v zásadě o činnost naplňující znaky popsané v ŽZ.⁶⁴ Dle jiného pohledu je ale naopak možno tuto podmínku chápat v tom smyslu, že veřejnoprávní povolení je pro podnikání nezbytné.⁶⁵ Proti tomuto chápání však mluví i důvodová zpráva, která ve vztahu k § 420 až 422 OZ uvádí, že se navrhuje „*opustit dosavadní koncepci § 2 obchodního zákoníku, opírající se jako o jednu z hlavních myšlenek, že podnikatelem je osoba nadaná podnikatelským oprávněním. Nově se navrhuje stanovit jako základní kritérium, že podnikatelem je ten, kdo provozuje podnikatelskou činnost, přičemž se vymezují charakteristické znaky této činnosti.*“⁶⁶ Nezávislost podnikatelského statusu na veřejnoprávním povolení byla také již také vícekrát potvrzena NS.⁶⁷

Nejčastěji je tato podmínka tedy chápána tak, že podnikáním je jen taková činnost, která spočívá v nabídce služeb či zboží vůči třetím osobám. Existují tedy i činnosti, které splňují všechny ostatní znaky podnikání, nicméně pro absenci probíraného znaku podnikáním nejsou (typicky např. účast v obchodních společnostech, či jiné formy dlouhodobých investic).⁶⁸

Eichlerová dále uvádí, že pokud připustíme normotvorný význam tohoto znaku, vyvstává otázka, zda je každý živnostník podnikatelem ve smyslu OZ. „*Mohli bychom tak uvažovat o podnikání pro účely soukromého práva a o podnikání jako druhu samostatné výdělečné činnosti pro potřeby veřejného práva.*“⁶⁹ Při hlubším zkoumání totiž tuto podmínku chápe v tom smyslu, že podnikatel musí při své činnosti vytvářet převoditelný obchodní závod. U tzv. osob na volné noze (*self-employed*) by se poté dalo argumentovat i proti jejich podřazení pod pojem podnikatel dle OZ, ačkoli by získali živnostenské oprávnění a splňovali všechny ostatní podmínky podnikání. Pokud tedy tento znak naplněn není, nemělo by se jednat o

⁶⁴ LASÁK, J. § 420 [Pojem podnikatele]. In: LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1319, marg. č. 10.

⁶⁵ Srov. „*Chápeme-li tento způsob jako označující povahu veřejnoprávního oprávnění, pak sice má smysl, ale připoutává vymezení znovu na veřejné právo.*“ PELIKÁNOVÁ, I., PELIKÁN, R. In: ŠVESTKA, DVOŘÁK, FIALA a kol., cit. d., s. 868.

⁶⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁶⁷ „*V této souvislosti lze zmínit např. činnost „pronájem nemovitostí, bytů a nebytových prostor“, která sice dle § 3 odst. 3 písm. a) ŽZ není živností, to však dle judikatury neznamená, že nemůže jít o podnikání (viz např. NS 23 Cdo 340/2013, 31 Cdo 660/2010, 30 Cdo 1889/2007).*“ ZAPLETAL, J. In: PETROV, VÝTISK, BERAN a kol. 2022, cit. d., marg. č. 6.

⁶⁸ EICHLEROVÁ, K. In: ČERNÁ, PLÍVA a kol. 2013, cit. d., s. 12.

⁶⁹ EICHLEROVÁ, K. 2022. cit. d., s. 97.

podnikatele, nýbrž o osoby samostatně vykonávající své povolání ve smyslu § 420 odst. 2 OZ. K tomuto náhledu se ještě vrátím v dalších částech práce.

2.2. Rozšíření definice podnikatele

Na tomto místě bych rád zmínil ještě dvě důležité výjimky, které okruh osob považovaných za podnikatele rozšiřují.

Dle § 421 odst. 1 OZ je za podnikatele považována i každá osoba, která je zapsána v obchodním rejstříku. Tato fikce⁷⁰ nám tedy říká, že u osob zapsaných v obchodním rejstříku nemusíme vůbec zkoumat výše rozebírané znaky a za podnikatele se budou považovat vždy. Osoba v tomto případě tedy vůbec nemusí fakticky podnikat, hovoříme proto o podnikatelích podle formy.⁷¹

V § 421 odst. 2 OZ potom nalezneme vyvratitelnou domněnku, že za podnikatele se považuje i ten, kdo má k podnikání živnostenské či jiné oprávnění. Pokud však daná osoba podnikatelské oprávnění nevyužívá, na rozdíl od výše uvedené fikce postavení podnikatele nemá. Přestože je tedy daná osoba držitelem veřejnoprávního oprávnění, je možné prokázat, že toto oprávnění nevyužívá a fakticky nepodniká. Na druhou stranu vzhledem k předpokladu v tomto ustanovení OZ bude pozice takové osoby pro dokazování jejího nepodnikatelského statusu výrazně ztížena.

Fakticky podnikající podnikatelé splňující rozebírané znaky podnikání i podnikatelé dle zmíněné fikce či domněnky jsou v právní teorii nazýváni jako „plnoprávní podnikatelé“, jelikož na tuto skupinu dopadají všechna pravidla soukromého práva týkající se podnikatelů.⁷²

Oproti tomu pak rozeznáváme tzv. „neplnoprávné podnikatele“, na které dopadají ustanovení o podnikatelích jen v omezené míře. Tato skupina podnikatelů byla vytvořena především z důvodu ochrany spotřebitele, což i výslovně zmiňuje občanský zákoník v § 420 odst. 2. Hovoříme zde o tzv. fikci neplnoprávného podnikatele, v rámci které rozlišujeme tři skupiny případů. Jedná se o případy, ve kterých se při uzavírání smluv za podnikatele považuje i každá osoba, pokud takovou smlouvu uzavírá v souvislosti se svou vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či samostatným výkonem svého povolání, ale i osoba, která jedná

⁷⁰ „Správně by nemělo jít o fikci, ale nevyvratitelnou právní domněnku, protože většina osob zapsaných v obchodním rejstříku také reálně podniká. To platí zejména pro fyzické osoby.“ DĚDIČ, J. In: ČERNÁ, ŠTENGLOVÁ, PELIKÁNOVÁ, DĚDIČ a kol. 2016, cit. d., s. 61-62.

⁷¹ EICHLEROVÁ, K. In: ČERNÁ, PLÍVA a kol. 2013, cit. d., s. 13.

⁷² „(...) i když u některých institutů se navíc vyžaduje, aby šlo o podnikatele zapsaného do obchodního rejstříku (ustanovení o prokuře nebo o odštěpném závodu).“ DĚDIČ, J. In: ČERNÁ, ŠTENGLOVÁ, PELIKÁNOVÁ, DĚDIČ a kol. 2016, cit. d., s. 62.

jménem nebo na účet podnikatele. Taková činnost se totiž spotřebiteli jako podnikání může jevit, přestože chybí některý z výše uvedených znaků podnikání.⁷³

Je však nutné zmínit, že z pohledu obchodního práva se na tuto skupinu osob jako na podnikatele dle některých autorů vůbec nepohlíží. Tento názor explicitně vyslovila Eichlerová, když uvádí, „že tyto osoby podnikateli ve smyslu obchodního práva nejsou. Smyslem § 420 odst. 2 obč. zák. byla dle mého soudu jen potřeba zákonodárce určit, že určité osoby jsou pro úzce vymezené účely ve stejném postavení, jako by podnikateli byly. Je tak podle mého soudu nepřesné osoby podle § 420 odst. 2 obč. zák. označovat za podnikatele, i když to tak občanský zákoník činí.“⁷⁴ V tomto nahlížení tak musíme odlišovat dvě kategorie osob, tedy na jedné straně podnikatele, na druhé pak profesionály zmíněné § 420 odst. 2 OZ. Z hlediska této práce bude důležité podrobněji rozebrat zejména osoby samostatně vykonávající své povolání, proto se k tomuto tématu později vrátím v samostatné podkapitole.

V OZ nalezneme ještě jednu zmínku důležitou pro postavení osoby jako podnikatele, a to § 5 odst. 1, ze kterého vyplývá, že kdo se veřejně nebo ve styku s jinou osobou prohlásí za podnikatele, má v právním styku postavení podnikatele, i kdyby jím jinak nebyl. Opět tedy nemusí dojít k naplnění všech znaků podnikání, přesto ale na osobu bude jako na podnikatele nahlíženo. Toto přihlášení se k podnikatelskému režimu hraje dnes významnou roli i z pohledu profesionálních sportovců. Je tomu tak vzhledem k tomu, že právě u sportovců je na základě judikatury NSS umožněno svobodně zvolit, zda budou mít postavení podnikatele, či zda budou vykonávat samostatnou výdělečnou činnost, která není podnikáním. K tomu se však dostanu až v další části této práce.

⁷³ EICHLEROVÁ, K. In: ČERNÁ, PLÍVA a kol. 2013, cit. d., s. 13.

⁷⁴ EICHLEROVÁ, K. 2022, cit. d., s. 34.

3. Sportovec jako podnikatel

Nyní již přistoupím k aplikaci poznatků uvedených v předešlých kapitolách a pokusím se tak posoudit, do jaké míry splňují profesionální sportovci podmínky kladené na osobu podnikatele, tedy zda jejich činnost naplňuje potřebné znaky podnikání.

Pro komplexní rozbor se budu zaobírat i zásadními rozhodnutími NSS týkajícími se postavení sportovců z pohledu daňového práva, jelikož NSS v těchto případech vyjasňoval výklad pro tuto práci zásadních pojmů. Jak uvádí v tomto ohledu při rozboru znaků závislé činnosti Štefko, skutečnost, že se jedná o rozhodnutí z oblasti veřejného práva „*sama o sobě, mj. v kontextu zásady jednotnosti soudní soustavy (byť zavržené dvěma nejvyššími soudními instancemi), a zejména pak s ohledem na zásadu předvídatelnosti rozhodování soudu a nespornou váhu autority Nejvyššího správního soudu (včetně jeho argumentace), nemůže být opomenuta ani při rozhodování obecných soudů.*“⁷⁵ Ve stejném duchu se vyjadřuje i Růžička, když tvrdí, že „*klíčovým prvkem následujícího textu je skutečnost, že na právní postavení profesionálních sportovců je nahlíženo jako na právní postavení soukromoprávní. Není pochyb o tom, že právo veřejné nelze od sportovně-právních vztahů a s tím souvisejícího právního postavení profesionálních sportovců oddělit a že se v mnohém tyto dvě oblasti střetávají. Jak již bylo naznačeno výše, právě na (mnohdy nesprávném) uplatňování veřejného práva, zejména pak daňových předpisů, je založena velká část sportovně-právní judikatury týkající se právě právního postavení profesionálních sportovců. Žádoucím se však jeví, aby se právní postavení profesionálních sportovců opíralo co možná nejvíce o závěry a argumenty vycházející právě ze soukromého práva. I přes to, že úmyslem uvedeného není úplné vyloučení vlivů veřejného práva, jelikož závěry z této oblasti plynoucí jsou značnou inspirací pro soukromoprávní pohled na dotčenou problematiku, je podstatné oprostít se od chyb, kdy mnoho předpisů veřejného práva reaguje na konkrétní soukromoprávní skutečnost a hodnotí ji veřejnoprávním pohledem.*“⁷⁶

V jedné podkapitole se poté budu blíže věnovat problematice osob samostatně vykonávající své povolání a otázce, zda, případně za jakých podmínek, profesionální sportovci do této skupiny mohou spadat.

Jak jsem rozebíral výše, podnikatel je v OZ definován pomocí znaků, které musí být při jeho činnosti splněny. Konkrétně se jedná o samostatnost, výkon činnosti na vlastní účet a

⁷⁵ ŠTEFKO, M. *Fotbal a hokej výkonem závislé práce s přihlédnutím k německé úpravě*. In: PICHRT, J. (ed.) *Sport a (nejen) pracovní právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 96

⁷⁶ RŮŽIČKA, H. *Právní postavení profesionálních sportovců a profesionální sportovní smlouvy*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 55.

odpovědnost, výdělečnost a účel dosažení zisku, soustavnost a živnostenský či obdobný způsob. Dále se proto pokusím rozebrat jednotlivé znaky podnikání s ohledem na činnosti vykonávané profesionálními sportovci, přičemž bych se rád pokusil dojít k závěru, zda se z teoretického i praktického pohledu o podnikatelskou činnost v konkrétních případech jednotlivých sportů jedná.

3.1.Sportovec jako podnikatel dle § 420 odst. 1 OZ

3.1.1. Samostatnost

Znak samostatnosti je obecně vykládán jako možnost volného rozhodování o všech aspektech výkonu dané činnosti (tzn. kdy, jak a kde bude činnost realizována). Jak je již patrné z textu předešlých kapitol, právě znak samostatnosti bývá u profesionálních sportovců tím nejvíce sporným a nejasným, zejména pak v rámci kolektivních sportů, kde sportovci jako členové týmu musejí dodržovat pokyny klubu či trenéra. U individuálních sportů tento znak obecně větší problém nepředstavuje, když sportovci disponují větší mírou autonomie rozhodování o všech podmínkách jejich činnosti (např. kdy, kde a jak trénovat, jakých turnajů se účastnit atd.). Bude však záležet na konkrétním případě, jelikož i v rámci individuálních sportů mohou sportovci ve skutečnosti figurovat v závislém postavení na svém smluvním partnerovi, typicky určitém klubu či asociaci. V konečném důsledku to totiž nemusí být sportovec, kdo rozhoduje o své účasti na konkrétních turnajích, o svém tréninkovém plánu či o složení svého realizačního týmu. Bude proto nutné vzít v potaz všechny tyto aspekty a až poté posoudit, zda je daný individuální sportovec skutečně v nezávislém postavení. Jak bylo již nastíněno v podkapitole věnující se obecnému vymezení postavení profesionálních sportovců v České republice, můžeme zde také nalézt případy, kdy individuální sportovci vystupují v zaměstnaneckém či služebním poměru.

Dále se však blíže zaměřím na z pohledu znaku samostatnosti mnohem problematičtější skupinu, tedy na sportovce aktivní v rámci týmových sportů. Zřejmě nejpočetnější a zároveň ekonomicky nejsilnější sportovní odvětví, ve kterém sportovci vystupují jako podnikatelé, je v českém prostředí fotbal. Podrobněji se z toho důvodu pokusím blíže zaměřit právě na faktické postavení fotbalistů s ohledem na naplnění znaku samostatnosti. Ke znaku samostatnosti právě u profesionálních fotbalistů se poměrně detailně vyjadřoval NSS, když primárně zkoumal jejich postavení z hlediska daňových předpisů.

Ačkoli fotbalisté musejí dodržovat pokyny trenérů, NSS toto neshledal jako klíčové pro posouzení jejich samostatnosti: „*Povinnost dbát pokynů ovšem není možné coby rozhodné*

kritérium přeceňovat, jelikož je zřejmé, že povinnost „dbát pokynů“ má např. i každý řemeslník, vykonávající činnost na základě živnostenského oprávnění, který musí respektovat pokyny objednatele.“⁷⁷ Naopak někteří autoři vnímají podřízenost hráčů vůči sportovnímu klubu, resp. vůči trenérovi jako zásadní pro jeho závislé postavení, přičemž nalézají analogii z oblasti pracovního práva. „Trenéra, který ve vztahu k profesionálním sportovcům vystupuje jako zástupce sportovního klubu na základě určitého zmocnění, tak lze s relativní analogií považovat za vedoucího zaměstnance ve smyslu zákoníku práce.“⁷⁸

NSS se v tomto přiklonil k argumentaci žalobce, který dále přirovnával svou činnost k činnosti jednoho ze subdodavatelů v rámci většího projektu. Všichni subdodavatelé v takovém případě musí dodržovat dané pokyny a stanovený časový harmonogram, dokonce i reprezentovat dodavatele pomocí jednotného oblečení či ochranných prostředků. Ani v takovém případě však u subdodavatelů není zpochybňována jejich samostatnost. Dále byla činnost sportovce žalobcem přirovnána k činnosti herce. Ten se rovněž zavazuje dbát pokynů „nadržízeného“, v tomto případě režiséra, chodit na zkoušky, či spolupracovat s dalšími herci.⁷⁹ V obou těchto srovnáních určitě nalezneme určité paralely s postavením fotbalistů, nicméně nejde dle mého názoru zahrnout všechny tyto osoby do stejné kategorie, jelikož činnost fotbalistů se přece jen z hlediska samostatnosti poněkud odlišuje. Oproti subdodavatelům i hercům vidím zásadní rozdíl v tom, že fotbalista je ještě pevněji spjat se svým odběratelem, tedy klubem, když je na této spolupráci fakticky závislý, a to navíc v delším časovém horizontu. U herců i zmíněných subdodavatelů je z mého pohledu dost dobře možné, aby zároveň vykonávali určitou činnost pro více odběratelů stejného typu, což u fotbalistů nepřichází v úvahu. Ti svoji činnost vykonávají v určitém časovém úseku vždy jen pro jeden klub. Samozřejmě si i jiní podnikatelé mohou zvolit cestu práce pouze pro jednoho odběratele, nicméně u fotbalistů tato možnost volby zcela schází. Fotbalista je tedy odkázán vždy jen na jednu konkrétní spolupráci s daným klubem.

Je pravdou, že fotbalisté mohou mít i další „nesportovní“ aktivity spočívající např. v marketingu, nicméně to už podle mě odbíháme od základní sportovní činnosti, která má být předmětem mého zkoumání. Navíc pokud by byli fotbalisté zaměstnanci, stále by existovala možnost podnikání v rámci jejich jiných aktivit. Tyto zisky by pak byly příjmy ze samostatné činnosti, nicméně neměly by vliv na případný zaměstnanecký poměr daného hráče.

⁷⁷ Rozsudek NSS ze dne 13. 7. 2017, sp. zn. 6 Afs 278/2016, odst. 25.

⁷⁸ RŮŽIČKA, H. 2022, cit. d., s. 58.

⁷⁹ Rozsudek NSS ze dne 13. 7. 2017, sp. zn. 6 Afs 278/2016, odst. 10.

Sluka také pracuje s argumentem práce jen a pouze pro jeden sportovní klub, přičemž jeho závěry v otázce, zda jde u sportovců kolektivních sportů spíše o pracovní poměr, či samostatnou činnost, jsou výrazně ve prospěch závislé činnosti. Uvádí, že „[p]okud by sportovci byli najímáni na jednotlivá utkání nebo soutěže, odpovídalo by to spíše samostatné činnosti. Ale sportovci jsou smluvně vázáni na období jednoho až pěti let a vázanost na zaměstnavatele je charakterističtější pro zaměstnance než pro osobu samostatnou.“⁸⁰

Pokud se vrátíme k uvedené citaci z rozhodnutí NSS, vidím rozdílně i srovnání skupiny fotbalistů s řemeslníky. Tato skupina mi přijde ještě vzdálenější od postavení fotbalistů, jelikož rozsah a intenzita pokynů, které musejí obě skupiny respektovat, jsou z mého pohledu diametrálně odlišné. U fotbalistů zasahují pokyny a omezení téměř do všech aspektů běžného života, když musí kupříkladu „dbát o své zdraví a fyzickou kondici, dodržovat zásady denního režimu profesionálního sportovce, správné výživy a životosprávy, hygieny, regenerace a rehabilitace, podrobovat se všem stanoveným léčebným procedurám a vyvarovat se použití dopingů v jakékoli formě;“ dále „neprovozovat bez předchozího písemného souhlasu klubu jinou sportovní činnost;“ či „dodržovat denní rozpis povinností hráče vydaný klubem.“⁸¹ Z mého pohledu tak NSS výrazně zjednodušil svou argumentaci v tom smyslu, že nevzal v potaz celou paletu pokynů, kterých fotbalisté musejí dbát. Srovnání s prací dělníka mi proto nepřijde vhodné a naplnění znaku samostatnosti v mých očích není tak jednoznačné.

Sluka dále uvádí argumentaci zahraničních soudů, které využívají analogii postavení sportovců s postavením členů orchestru.⁸² Toto přirovnání je ze všech uvedených dle mého soudu nejbližší, když hudebníci také musejí dodržovat pravidla „týmu“, dostavovat se na zkoušky a podávat výkon dohromady, přesto jsou to však samostatné individuality. Ani toto přirovnání ale neshledávám naprosto přesné. Je tomu tak v zásadě ze dvou již uvedených důvodů, a to konkrétně, že omezení zasahující do soukromého života jsou u fotbalistů (resp. i jiných sportovců v rámci kolektivních sportů) mnohem rozsáhlejší a přísnější, a že jsou smluvně vázáni na určitou dobu pouze s jedním klubem bez možnosti výkonu své činnosti pro více subjektů zároveň. Navíc fotbalista nemá žádnou záruku, že bude do určitého zápasu nasazen, ačkoli splní všechny povinnosti stran tréninkového plánu. Oproti tomu člen orchestru má svou pozici výrazně jistější. I s ohledem na tuto skutečnost je tedy postavení fotbalisty ještě méně samostatné, když nemusí ani dostat prostor pro výkon své činnosti.

⁸⁰ SLUKA, T. 2007, cit. d., s. 142.

⁸¹ III. Práva a povinnosti hráče, odst. 1, písm. d), l) a o) vzorové ligové profesionální smlouvy FAČR. [online]. [cit. 4. 2. 2023]. Dostupné z: <https://facr.fotbal.cz/uredni-deska-predpisy/65?category=5>

⁸² SLUKA, T. 2007, cit. d., s. 141.

Ve kauze fotbalisty Davida Lafaty pak dále bylo argumentováno tím, že jeho činnost je vykonávána vlastním jménem, což představuje implicitní požadavek samostatnosti. K podpoře jsou překládány články a reportáže, které pojednávají přímo o osobě hráče.⁸³ Protiargumentace se pak zaměřovala na to, že hráč při sportovních utkáních nevystupuje samostatně, jelikož je členem týmu, který je účastníkem konkrétní soutěže. Výkony jednotlivce jsou tak pouze součástí výkonu kolektivu.⁸⁴ K podpoře tohoto pohledu můžeme uvést i citaci z dřívějšího rozhodnutí NSS: „*Vykonávání činnosti nikoliv pod vlastním jménem, ale pod jménem fotbalového klubu, je nezbytným předpokladem jakéhokoliv kolektivního sportu. Fotbalová jedenáctka jistě není sborem jedenácti sólistů podnikajících nezávisle, vlastním jménem a na vlastní odpovědnost, ale vždy je týmem vystupujícím jednotně pod jedním pevně stanoveným jménem, s jednotným dresem, jednotnou reklamou.*“⁸⁵ NSS ve svém uvážení uvedl, že sportovec vstoupil do smluvního vztahu s klubem vlastním jménem a vlastním jménem mu fakturuje. Dále pak to, že „*hráč přitom v soutěžním utkání figuruje na soupisce pod svým jménem, ale zároveň jako člen fotbalového týmu, který jej k utkání nominuje.*“⁸⁶

Můj pohled na výše uvedené postoje je takový, že v podobných vztazích sportovci vlastním jménem vystupují jen ve velmi omezené míře, která je nutná pro jejich fungování v nastaveném systému profesionálního sportu. V rámci samotné sportovní činnosti je sice hráčovo jméno uvedeno na jeho dresu či na soupisce týmu, je to ale klub, který se sportovního klání vlastním jménem účastní a který vstupuje do dalších právních vztahů, jež jednotlivé hráče dále zavazují. Je poté sice pravdou, že hráč vstupuje vlastním jménem do smluvního vztahu s klubem či že mu vlastním jménem fakturuje, nicméně nastavené fungování profesionálního sportu v České republice ho do tohoto jednání poměrně násilně nutí, když dnes v podstatě žádnou jinou možnost nemá.

Existují však i jiné disciplíny z řad kolektivních sportů, ve kterých je osobní prvek mnohem důležitější a sledovanější. Výkon činnosti vlastním jménem se tak stává výraznějším aspektem a může převládat nad jménem týmu. Typickým příkladem může být silniční cyklistika či závody Formule 1.⁸⁷ Neoddiskutovatelnou skutečností zůstává, že všichni sportovci si v rámci své kariéry budují vlastní jméno, které využívají v rámci své profesionální sportovní činnosti a mnohdy i po ní. Na základě jejich individuálních výkonů stoupá či klesá hodnota jejich jména a zájem potenciálních partnerů o jejich osobu. Do jisté míry tak budou sportovní

⁸³ Rozsudek NSS ze dne 13. 7. 2017, sp. zn. 6 Afs 278/2016, odst. 11.

⁸⁴ Tamtéž [odst. 2].

⁸⁵ Rozsudek NSS ze dne 21. 1. 2015, sp. zn. 1 Afs 73/2011, odst. 37.

⁸⁶ Rozsudek NSS ze dne 13. 7. 2017, sp. zn. 6 Afs 278/2016, odst. 31.

⁸⁷ RŮŽIČKA, H. 2022, cit. d., s. 68.

činnost vždy vykonávat vlastním jménem. K tomu, abychom o nich ale mluvili jako o samostatných podnikatelích, to ale dle mého názoru nedostačuje.

Jiným argumentem, který se využívá pro podporu samostatnosti fotbalistů, je kupříkladu to, že se hráči samostatně rozhodují v rámci jednotlivých herních situací. Na první pohled mi ani tento fakt nepřijde dostatečně silným k tomu, aby opodstatnil samostatnost sportovců. Jako protiargument můžeme uvést to, že i v řadách zaměstnanců nalezneme takové, kterým je ponechána určitá volnost v rámci dosahování stanovených cílů. Podobná kreativita je po nich tedy také vyžadována. U fotbalistů je poté navíc dána i určitá týmová taktika, která volnost hráče do jisté míry omezuje a která by se možná dala připodobnit k jakýmsi pracovním interním směrnicím. Pokud se danou taktikou hráč odmítá řídit, může to mít výrazně negativní vliv na jeho pozici v týmu, a to i v případě, že je jeho rozhodování ve výsledku užitečné a stanoveného cíle je dosaženo.

Oproti tomu je potřeba uvažovat o této problematice v širších souvislostech. Dle Růžičky *„[p]roto nelze souhlasit s tvrzením, že profesionální sportovec je vázán velmi podrobnými pokyny sportovního klubu, kdy tento klub prostřednictvím trenéra z nadřazené pozice podrobně určuje, jakou činnost má profesionální sportovec vykonávat, kdy a jak má profesionální sportovec trénovat, zda se účastní sportovního utkání či na jaké pozici bude v konkrétním utkání hrát. Tento názor vychází z odůvodněných skutečností, avšak takové hodnocení je příliš povrchní a nezohledňuje komplexnost profesionálního sportu.“*⁸⁸ Uvažuje v tomto ohledu i individuální přípravu každého jednotlivce, když profesionální hráči často trénují i mimo stanovené kolektivní tréninky a přizpůsobují přípravu svým osobním potřebám. Pravdou zůstává, že vrcholoví sportovci poměrně běžně spolupracují ještě s dalšími osobami mimo sportovní klub, ať už kupříkladu s mentálními trenéry či osobními fyzioterapeuty. Tvoří si tak v podstatě vlastní tým, v rámci kterého mají mnohem větší míru samostatnosti. Přestože by se první pohled mohlo zdát, že tato skutečnost sportovci zajišťuje alespoň určitou samostatnost, dle mého vnímání však toto nijak výrazně neovlivňuje vztah závislosti sportovce na sportovním klubu. Sám klub po sportovci totiž požaduje, aby podával nejlepší možné výkony a udržoval se ve výborné kondici. To, jakým způsobem a za pomoci jakých subjektů pak dle mého názoru na jejich vztah nemá výraznější vliv. I u zaměstnanců můžeme sledovat zájem na zlepšování pracovních výsledků za pomoci jiných subjektů, se kterými spolupracují mimo pracovní dobu.⁸⁹

⁸⁸ RŮŽIČKA, H. 2022, cit. d., s. 62–63.

⁸⁹ K tomuto Morávek uvádí následující: *„Lze mít totiž za to, že zrovna tyto aspekty profesionálního sportovce příliš neodlišují. Prohlubování si kvalifikace je přece povinností každého zaměstnance, stejně tak jako povinnost*

Nesouhlasím poté s dalším argumentem ve prospěch samostatnosti sportovců, který uvádí Sluka. Ten se týká rozdílného postavení tzv. *superstars*, tedy fotbalistů, kteří jsou výjimečně talentovaní a jsou považováni za jedny z nejlepších na světě. U těch je typické, že si s klubem mohou dovolit mnohem rovnocennější jednání, jelikož jejich hodnota je pro tým velice významná.⁹⁰ Do očí bijícím příkladem z poslední doby byl podpis smlouvy Kyliana Mbappého s pařížským klubem PSG. Spekuluje se o tom, že klub v tomto případě souhlasil s tím, aby hráč promlouval do personálních otázek klubu, tedy aby schvaloval přestupovou politiku či vyjádřil souhlas s obsazením pozice hlavního trenéra.⁹¹ Přesné podmínky však známé bohužel nejsou. Z mého pohledu bychom však ani v takovém případě neměli považovat tyto osoby za samostatné, jelikož ani podobné výhody nemají takový efekt, že by přetrhly vázanost na jeden sportovní klub či omezily striktní pravidla zasahující do soukromého života. Jak už jsem zmiňoval, nebral bych v potaz jiné činnosti nesportovního charakteru, které samozřejmě sportovec může vykonávat samostatně a v tomto ohledu podnikat. Nicméně pokud budeme uvažovat pouze o sportovní činnosti, platí i pro tyto největší fotbalové hvězdy týmová pravidla a omezení, která musejí dodržovat. Možná mohou mít v týmu výrazně posílenou pozici, nicméně i pro ně bude platit týmový harmonogram či herní taktika a budou tak v konečném důsledku nadále podřízeni klubu. Argumentem proti tomu, aby nejlepší hráči měli výsadní postavení oproti ostatním, je pak dle mého pohledu i určitá právní nejistota postavení každého jednotlivce, která by s tímto přístupem byla spojena. Bylo by otázkou, kdy už by postavení hráče dosahovalo takového stupně samostatnosti, že by mohl být teoreticky považován za nezávislého. Tato otázka by pak samozřejmě byla spojena i s přesahem do daňové oblasti, v rámci které by sportovní hvězdy měly zásadní výhody. Přikláním se naopak k postoji, že „[p]ři úvahách týkajících se právního statusu fotbalistů či hokejistů by neměla být přehnaná pozornost věnována pár šťastlivcům z nejbohatších extraligových klubů, kteří jsou placeni

*pracovat podle svých sil a možnost – co jiného je v případě profesionálního sportovce udržování si kondice atp. nežli svého druhu prohlubování kvalifikace. Nebo možná opačně řečeno, drtivá většina zaměstnanců, nejedná-li se z hlediska kvalifikace o nejméně náročné práce (skladník atp.), by pravděpodobně nedopadla z dlouhodobého hlediska úplně dobře, kdyby jejich snaha o sebezvoj a prohlubování kvalifikace končila spolu s koncem pracovní doby, resp. kdyby si svou kvalifikaci prohlubovali jen v rámci pracovní doby. Typicky IT specialista by bez samostudia mimo pracovní dobu ztratil svůj statut během několika málo měsíců.“ MORÁVEK, J. O závislé práci, profesionálním sportu a kompletní sbírce. In *Pracovní právo 2012 – Závislá práce a její podoby*, Acta Universitatis Brunensis, Iuridica, No 440, Masarykova univerzita, Brno, 2012.*

⁹⁰ SLUKA, T. 2007, cit. d., s. 142.

⁹¹ HOUSKA, F. Přes pět milionů korun denně. Fotbalista Kylian Mbappé rozvášnil svět kvůli obří nové smlouvě s PSG. In CzechCrunch [online]. 24. 5. 2022 [cit. 25. 1. 2023]. Dostupné z: <https://cc.cz/pres-pet-milionu-korun-denne-fotbalista-kylian-mbappe-rozvasnil-svet-kvuli-obri-nove-smlouve-s-psg/>

*v horentních sumách. Spíše je nutno mít na zřeteli ostatní sportovce z nižších soutěží, kterých je naprostá většina.*⁹²

Jak je patrné z výše uvedených názorů, kloním se u profesionálních fotbalistů spíše k závěru, že prvek samostatnosti naplněn není. Mám proto výhrady k uváděným rozhodnutím NSS, ve kterých bylo i s ohledem na dlouholetou praxi umožněno, aby byla podoba právního vztahu mezi hráčem a klubem zvolena smluvními stranami. Z pohledu obchodního práva a vymezených znaků podnikatele však prvek samostatnosti neshledávám jako naplněný.

NSS se významně opírá i o princip svobodné vůle stran k určení jejich vzájemného vztahu a také o princip právní jistoty. V kontrastu s těmito principy ovšem stojí princip ochrany slabší strany, když je dle mého soudu nepochybné, že v naprosto drtivé většině případů vystupují sportovci vůči sportovním klubům jako slabší strana. K tomuto bych rád uvedl následující citaci, která dle mého názoru přesně vystihuje vzájemný střet těchto principů: *„Uvedenému stran poměrování právních principů a napětí mezi nimi, resp. celému dosavadnímu výkladu je ve vztahu k předmětu našeho zájmu třeba rozumět tak, že poměrováním/napětím mezi dotčenými principy, zde právní jistotou a ochranou slabší strany vztáženou na postavení profesionálního sportovce, zjistíme jejich ideální poměr. Tím je taková limitace smluvní volnosti za účelem ochrany slabší strany, která omezí v nezbytném minimu smluvní volnost za účelem postihnout patřičnou mírou ochrany/jistoty všechna shora popsaná specifika profesionálního sportu mající potenciál výrazně (byť třeba až v konečném důsledku) poškodit/ohrozit postavení, ale třeba i život a zdraví, důstojnost a právní jistotu profesionálního sportovce, tak, aby bylo zajištěno rozumné fungování předmětných vztahů respektující dobré mravy, zásady slušnosti a veřejný pořádek.*⁹³

Rád bych zde ještě uvedl citaci z rozhodnutí NS, který rozhodoval o podrobení se profesionálního hokejisty rozhodnutí disciplinárního orgánu, přičemž uvedl: *„Sportovec je zde jen v závislém postavení; je do jisté míry „zbožím“, o jehož osudu se rozhoduje a není naprosto důvodu, aby hradil následky pochybení, na němž participovali jiní (i když mohl z něho dočasně profitovat).*⁹⁴ V tomto případě měl hráč uzavřenou komisionářskou smlouvu ohledně uzavírání a spravování hráčských smluv, takže s klubem nejednal napřímo. Nicméně jednoznačný závěr soudu ohledně závislosti sportovce, který je označován dokonce jako zboží, je zcela jistě zajímavý a silně podporuje argumentaci pro nesamostatnost v rámci kolektivních sportů.

⁹² ŠTEFKO, M. In: Pichrt 2014. cit. d., s. 104.

⁹³ MORÁVEK, J. In: PICHRT 2014. cit. d., s. 90.

⁹⁴ Rozsudek NS ze dne 14. 9. 2011, sp. zn. 28 Cdo 4761/2010.

Pokud bychom se však shodli na tom, že profesionální hráči kolektivních sportů nejsou samostatní a měli by být považováni výlučně za zaměstnance, problémem zůstává, že aplikace zákoníku práce v současné podobě by u profesionálních sportovců opravdu mohla mít velice negativní dopady. Toho si byl vědom i NSS v rámci svých rozhodnutí. Rád bych na tomto místě uvedl citaci z části V. *Obiter Dictum* prvního zásadního rozhodnutí NSS, jež se týkalo postavení profesionálního hokejisty: „*Za této situace zdejší soud musel v nyní řešeném daňovém případě přistoupit k použití obecnějších právních principů in dubio mitius, resp. in dubiis contra fiscum. Pokud je totiž činnost profesionálních sportovců natolik nejasněná a právně v podstatě neupravená, nemůže správní soud, na jehož rozhodovací činnost se také vztahuje čl. 4 Ústavy („Základní práva a svobody jsou po ochranou soudní moci.“), použít bez dalšího výklad, který je zjevně nevýhodný a nechtěný pro obě strany daného smluvního vztahu, tzn. pro sportovce i jeho klub.*“⁹⁵ I z tohoto je cítit jakási opatrnost, aby soud svým rozhodnutím nepoškodil celou strukturu českého profesionálního sportu. Dokud nedojde ke změně tohoto postoje či k přijetí speciálního předpisu, musíme tedy zřejmě tento stav respektovat a všechny sportovce dále za samostatné uznávat. Ke stejnému závěru dochází i Růžička: „*Je-li problematika zkoumána hlouběji, lze si všimnout větších i menších rozdílů, které zavádějí pochybnostem o podřízenosti profesionálních sportovců ve smyslu zákoníku práce. Existují-li o tomto odůvodněné pochybnosti, je nutné přistupovat k uvedené problematice opatrně tak, aby přepjatě formální aplikací právních norem nedošlo k deformaci sportovního odvětví a především jeho účelu, smyslu a poslání.*“⁹⁶

Jak jsem ale již uvedl, čistě z pohledu posouzení, zda takový sportovec splňuje znak samostatnosti, docházím spíše k negativnímu závěru. Růžička v tomto smyslu uvádí, že „*[a]ni s přihlédnutím k těmto omezením, respektive k omezením samostatnosti, nelze pochybovat o tom, že mezi smluvními stranami nevznikl – bez ohledu na nenaplnění dalších znaků závislé práce – pracovní poměr, a i přes uvedenou relativní samostatnost, respektive neabsolutní samostatnost, není pochyb o tom, že by konkrétní subjekt neměl postavení podnikatele.*“⁹⁷

Samostatné postavení profesionálních sportovců v rámci kolektivních sportů je tedy přinejmenším velice sporné, nicméně zakořeněná praxe a benevolentní rozhodování NSS omezenou samostatnost takových sportovců uznávají. Z mého pohledu by se však po formální stránce věci mělo dospět spíše k závěru, že podmínka samostatnosti u těchto osob naplněna není.

⁹⁵ Rozsudek NSS ze dne 29. 11. 2011, sp. zn. 2 Afs 16/2011, odst. 44.

⁹⁶ RŮŽIČKA, H. 2022, cit. d., s. 66.

⁹⁷ Tamtéž.

3.1.2. Na vlastní účet a odpovědnost

Jak jsem se již pokusil vymezit výše, tento znak míří především na přičitatelnost výsledků podnikání danému podnikateli, který je odpovědný vůči partnerům i zákazníkům. Také jsem v této souvislosti uváděl termín „podnikatelské riziko“.

Stejně jako u znaku samostatnosti bych skupinu sportovců rozdělil na ty, kteří se žíví výkonem sportů individuálních, a ty, kteří vykonávají sporty kolektivní. U individuálních sportovců opět zřejmě nenalezneme výraznější problém s naplněním tohoto znaku, když tyto osoby jsou přímo závislé na svých individuálních výkonech a výsledcích. Také sportovec samotný vstupuje do právních vztahů v rámci různých soutěží a turnajů, přičemž nese rizika za nesplnění svých povinností. Příkladem v tomto smyslu může být pokuta za vzdané utkání pro tenistu, který na turnaj přijel již zraněný a porušil tak své povinnosti dle pravidel turnaje.⁹⁸

Na tomto místě je nutné zmínit, že finančně odpovědní za své herní jednání mohou být i sportovci v rámci kolektivních sportů, když mohou obdržet disciplinární trest v podobě pokuty od příslušné asociace či její disciplinární komise.⁹⁹ I v rámci smluvního vztahu s klubem pak mohou být stanoveny určité pokuty za jednotlivé prohřešky proti stanoveným povinnostem.

U kolektivních sportů je však situace obecně mnohem složitější. Jak už jsem uváděl v podkapitole ohledně znaku samostatnosti, v rámci soutěží a zápasů vystupují hráči jako součást týmu, který je účastníkem dané akce. Je to v konečném důsledku sportovní klub, který v případě úspěchu inkasuje zisk. Oproti tomu sportovec pobírá pravidelné měsíční odměny, které sice mohou být do jisté míry závislé na týmových či individuálních výsledcích, nicméně na dobu trvání smlouvy má zajištěné určité minimální platby. Tento způsob výtěžku se na první pohled více podobá zaměstnaneckému poměru, když ono podnikatelské riziko sportovce je výrazně omezeno. Není dokonce ani nezbytné, aby sportovec danou činnost skutečně vykonával, a přesto bude pobírat svojí měsíční odměnu. Tímto mám na mysli kupříkladu situaci, kdy je sportovec zraněný a sportovní činnost nikterak nevykonává, nicméně na základě profesionální smlouvy i nadále inkasuje své odměny.

Určité podnikatelské riziko spatřuji v dlouhodobějším časovém horizontu, a to konkrétně v nejistotě, zda sportovec po konci jednoho smluvního vztahu uzavře smlouvu novou, případně s jakým klubem a za jakých podmínek. Může se samozřejmě stát, že služby sportovce již nebudou dále žádány a on tak bude nucen svoji sportovní činnost ukončit.

⁹⁸ Skreč za milion. Tenista Zverev za nedohraný zápas Australian Open zaplatí skoro celé prize money. In *iROZHLAS.cz* [online]. 23. 1. 2018. [cit. 5. 2. 2023]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/sport/tenis/skreec-za-milion-tenista-zverev-za-nedohrany-zapas-australian-open-zaplati-skoro_1801231007_vman

⁹⁹ Srov. např. Disciplinární řád FAČR. Dostupné z: <https://facr.fotbal.cz/uredni-deska-predpisy/295?category=5>

Vše výše uvedené shrnul NSS takto: „*Fotbalový hráč pod sankcí pokut dle příslušné smluvní sazby odpovídá fotbalovému klubu zjednodušeně řečeno za to, že bude dodržovat životosprávu, tréninkový proces, chránit zájmy klubu a veřejně vystupovat v souladu s těmito zájmy. Jeho odpovědnost v tomto ohledu není ničím omezená. Zároveň je ovšem problematické hovořit o podnikatelském riziku v pravém smyslu slova. V případě fotbalového hráče si lze představit pokles formy (hráči se přestane v soutěžních utkáních „dařit“), což se v jeho sféře odrazí v tom, že nebude nominován k dalšímu utkání, případně s ním v budoucnu nebude prodloužena smlouva, bude uzavřena za méně výhodných podmínek nebo bude nastupovat v méně prestižním fotbalovém týmu. Hráč však má od klubu po dobu trvání smlouvy zajištěn v podstatě fixní příjem. V souvislosti s dosažením, zachováním či udržením tohoto příjmu nevstupuje do žádného dalšího závazkového vztahu s jinými subjekty. Většinu nákladů spojených s výkonem činnosti fotbalového hráče přitom nese klub.“¹⁰⁰*

Odpovědnost sportovců vůči klubu je tedy představována především odpovědností za vlastní sportovní výkony. Pokud nejsou dostačující, může to pro daného sportovce mít významné dopady spočívající např. ve vyřazení ze soupisky nebo nepodepsání nové smlouvy.

Dalším důležitým aspektem v souvislosti s vlastní odpovědností sportovců je případ jejich nežádoucího jednání při nesportovních činnostech. Toto souvisí s širokým spektrem omezení, ke kterým se sportovci klubu zavazují. K tomuto Růžička uvádí, že „*[j]sou to právě profesionální sportovci, kteří při společensky nežádoucím jednání a chování (spočívajícím zpravidla ve zvlášť hrubém porušování životosprávy, dobrých mravů a morálky) nesou plnou odpovědnost za své jednání, a zpravidla jsou to právě oni, kteří nesou související následky. Mezi tyto následky je možné zařadit distancování se od takového jednání ze strany sponzorů, které může vést až k ukončení sponzorských smluv, případně důsledky vyvozené přímo sportovním klubem. Takové jednání se však zpravidla nemůže přičítat sportovnímu klubu.“¹⁰¹*

V souvislosti s těmito mimosportovními prohřešky tak budou odpovědní primárně samotní sportovci. Tento aspekt odpovědnosti však považuji oproti výše uvedeným až za druhotný, přestože je jistě také do jisté míry důležitý.

Můžeme tedy uzavřít, že naplnění tohoto znaku podnikání je u sportovce kolektivních sportů opět poměrně problematické. Ačkoli výše uvedené argumenty zakládají důvodné pochybnosti o výkonu dané činnosti na vlastní účet a odpovědnost, dovedu si představit situaci, kdy sportovec bude v omezené míře splňovat základní aspekty tohoto znaku. Bude tomu tak

¹⁰⁰ Rozsudek NSS ze dne 13. 7. 2017, sp. zn. 6 Afs 278/2016, odst. 32.

¹⁰¹ RŮŽIČKA, H. 2022, cit. d., s. 72.

dle mého soudu zejména, pokud jeho odměna bude výrazně navázána na týmové či individuální výkony a samotný sportovec tak ponese (alespoň částečně) podnikatelské riziko své činnosti.

Dalším prvkem hovořícím ve prospěch naplnění tohoto znaku je pak pohled z delšího časového rámce, kdy postavení sportovce bude odvislé od jeho osobních výkonů a výsledků. Bylo by tedy vždy nutné posoudit konkrétní právní vztah s ohledem na uvedené body. Dalo by se však zhodnotit, že v určité omezené míře tento znak i u sportovců kolektivních sportů naplněn být může.

3.1.3. Výdělečnost a účel dosažení zisku

U těchto znaků zřejmě nenarazíme na žádné větší problémy, jelikož všichni profesionální sportovci svou činností sledují i získání výdělku. Jak již vyplývá z výše uvedeného, profesionální sportovci se vyznačují tím, že danou činnost vykonávají za účelem zajištění obživy. Zisk sice nemusí být jediným (ani hlavním) motivačním faktorem,¹⁰² nicméně určitě představuje důležitou roli.

Již z pojmového vymezení profesionálních sportovců oproti amatérským je patrné, že určitá výdělečnost musí být u profesionálů přítomna, když je to právě aspekt ekonomické výnosnosti, který dle základního pohledu jednu skupinu od druhé odlišuje. Profesionální sport je tak (mimo jiné) vykonáván právě za účelem zdroje obživy. Není tedy zřejmě pochyb, že tento bod můžeme u sportovců považovat za naplněný.

U kolektivních sportů jsem již výše rozebíral způsob vyplácení měsíčních odměn. Nadto je ještě možné zmínit, že není výjimkou, aby sportovec pobíral další příjmy od vlastních sponzorů či z jiných nesportovních činností.

U sportů individuálních je poté typické, že příjmy sportovce jsou skládány z více různých zdrojů. Individuální sportovci tak mají nejčastěji příjmy jednak z tzv. „prize money“, tedy turnajových odměn vyplácených pořadatelem, a dále pak kupříkladu z různých sponzorských smluv.

3.1.4. Soustavnost

Soustavnost můžeme chápat jako trvalejší záměr danou činnost provozovat. To ovšem neznamená, že činnost musí být vykonávána naprosto nepřetržitě. Důležité je také zmínit, že zde sledujeme záměr vykonávat danou činnost soustavně, nikoli jen reálné provedení.

¹⁰² Motivací pro sportovce zcela jistě může být samotné dosažení určitého úspěchu bez ohledu na finanční stránku věci. S dosaženými úspěchy jsou ale logicky spojeny i finanční výhody.

U sportovců v rámci naplnění tohoto znaku zřejmě nebudou žádné větší problémy, když soustavnost do jisté míry vyplývá ze samotného jádra činnosti. Souhlasím tak s Růžičkou, který uvádí, že „Z povahy profesionálního sportu vyplývá, že jeho výkon je neslučitelný se záměrem činit tak nahodile a nepravidelně, a to minimálně z důvodu, že komplexnost soustavné přípravy profesionálních sportovců s cílem dosahovat co nejlepších výkonů je založena právě na dlouhodobosti (nejen fyzické) přípravy.“¹⁰³

Některé sportovní disciplíny sice vykazují rysy letní či zimní sezónnosti, to ovšem na naplnění znaku soustavnosti nemá vliv, jak bylo vysvětleno již v kapitole obecně vymezující tento znak. Navíc i v rámci těchto činností je v dnešním profesionálním sportu naprosto běžné, že tréninkový proces je v podstatě celoroční, ačkoli závody či turnaje se konají pouze v několika málo měsících. Navíc i v hypotetickém extrémním případě, kdy by se sportovec dlouhodobě připravoval pouze na jednu konkrétní sportovní událost, bych považoval tento znak za naplněný. Usuzuji tak na základě judikatury, která za soustavnou považuje i činnost spočívající pouze v jednom projektu výstavby a následného prodeje bytových jednotek.¹⁰⁴ U téměř všech sportovců však můžeme pozorovat, že výkon dané činnosti směřuje k pokud možno co nejdelší aktivní kariéře.

3.1.5. Živnostenský nebo obdobný způsob

U tohoto bodu budu vycházet jednak z obecného vymezení, které jsem provedl v rámci své snahy o vymezení znaků podnikatele dle OZ, zároveň ale připojím ještě podkapitolu věnující se osobám samostatně vykonávajícím své povolání.

Na úvod bych zde znovu uvedl nejčastěji chápané vymezení této podmínky, které jí pojímá tak, že činnost spočívá v nabídce služeb a/či zboží vůči třetím osobám. Je dále důležité, že pro vymezení podnikatele již není zásadní dovednost, tj. příslušné podnikatelské oprávnění, a to z důvodu nezávislosti soukromého práva na veřejném.

S ohledem na náplň činnosti sportovců by se dalo říci, že jde o nabídku služeb v podobě sportovních výkonů a dalších souvisejících činností. U individuálních sportovců tato nabídka směřuje nejčastěji k pořadatelům turnajů či ke sponzorům, v rámci kolektivních sportů je poté nabídka směřována směrem ke klubům, které si z této nabídky do svého týmu vybírají konkrétní jednotlivce. Z tohoto pohledu by tak sportovci zřejmě splňovali základní premisu tohoto požadavku.

¹⁰³ RŮŽIČKA, H. 2022, cit. d., s. 80.

¹⁰⁴ Srov. rozsudek NSS ze dne 28. 2. 2014, sp. zn. 5 Afs 72/2012.

Pokud bychom tuto podmínku naopak chápali dle staršího pohledu, který stále k výkonu podnikatelské činnosti vyžadoval živnostenské či jiné oprávnění, došli bychom i tak k pozitivnímu závěru. Na tomto místě je potřeba zmínit, že veřejné právo určuje dnes poměrně jednoznačně, že sportovní činnost spadá pod pojem živnost. Konkrétně je tomu tak dle nařízení vlády o obsahových náplních jednotlivých živností,¹⁰⁵ v rámci kterého nalezneme, že pod bod 74. *Provozování tělovýchovných a sportovních zařízení a organizování sportovní činnosti* spadá i „*Činnost výkonných sportovců, případně rozhodčích, provozovaná samostatně a za účelem dosažení zisku.*“ V kombinaci s rozhodnutími NSS, který uvedl, že „*[p]odstatné je, že právní úprava připouští činnost výkonného sportovce živnostenským způsobem, aniž by výslovně odlišovala činnost v individuálním a kolektivním sportu.*“ je tak dnes postaveno najisto, že profesionální sportovci mohou vykonávat svou činnost živnostenským způsobem, resp. na základě živnostenského oprávnění.

Eichlerová pak podrobněji vykládá tuto podmínku v tom smyslu, že v důsledku organizované nabídky služeb či zboží je vytvářen obchodní závod. Konkrétně má za to, že „*[n]emůže-li být samostatnou výdělečnou činností vytvořen obchodní závod, který je převoditelný na jiného, nejde o podnikání. Tento znak tak po mém soudu bude chybět u výkonných umělců, autorů, ale právě i u profesionálních sportovců.*“¹⁰⁶ Čistě z tohoto pohledu na OZ bychom tedy u sportovců dle tohoto náhledu museli dojít k závěru, že tento znak podnikání nesplňují, když nevytvářejí převoditelný obchodní závod. Pokud by tento znak byl jediným, který by u činnosti profesionálních sportovců scházel, mohli bychom je považovat za osoby samostatně vykonávající své povolání. Podrobněji tuto otázku rozeberu v samostatné podkapitole níže.

Můžeme tak uzavřít, že ani tato podmínka dle určitého pohledu u profesionálních sportovců není naplněna. Samotné vymezení tohoto definičního znaku podnikání však není jasné a je tak poměrně složité jednoznačně určit, zda sportovci naplňují všechna kritéria. Na druhou stranu praxe je v tomto bodě poměrně jednoznačná a činnost sportovců jako živnostenskou chápe, resp. umožňuje sportovcům získávat živnostenské oprávnění a živnostensky podnikat.

¹⁰⁵ Nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností.

¹⁰⁶ EICHLEROVÁ, K. *Profesionální sportovec jako podnikatel?* In: PICHRT, J. (ed.) *Sport a (nejen) pracovní právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 62.

3.2. Sportovec jako osoba samostatně vykonávající své povolání

Poměrně zajímavým a zároveň nejasným institutem, který je v rámci OZ upraven, je skupina osob samostatně vykonávající své povolání. Tuto problematiku jsem již krátce otevřel v rámci kapitoly věnující se obecnému vymezení pojmu podnikatel dle OZ, níže bych se však na tuto oblast chtěl zaměřit ještě podrobněji a pokusit se definovat její podstatu. K tomuto vymezení přistupuji, jelikož dle určitých pohledů by měla činnost profesionálních sportovců spadat pod tento institut, nikoli pod pojímání sportovců jako podnikatelů.

Konkrétně se OZ k tomuto institutu dostává v § 420 odst. 2, kde nalezneme, že „[p]ro účely ochrany spotřebitele a pro účely § 1963 se za podnikatele považuje také každá osoba, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samostatném výkonu svého povolání, popřípadě osoba, která jedná jménem nebo na účet podnikatele.“ Jak plyne z uvedeného ustanovení, pro jiné než zmíněné účely tato skupina osob podnikateli není, tvoří tak samostatnou specifickou kategorii. Toto ustanovení bylo do OZ zavedeno s ohledem na právo EU, které se zaměřuje na ochranu spotřebitele.¹⁰⁷

Zároveň je vhodné se zmínit i o § 419 OZ, kde nalezneme definici spotřebitele. Tím je člověk, „který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.“¹⁰⁸ Opět je zde tedy zmíněn samostatný výkon povolání, přičemž kategorie těchto osob je odlišena od podnikatelů. Dle Lavického je tedy možné „rozlišení podnikatele ve smyslu obchodního práva a profesionála ve smyslu spotřebitelského práva.“¹⁰⁹

V OZ nicméně chybí jakákoli přesnější definice osoby samostatně vykonávající své povolání. Pokud bychom se jí pokusili odlišit od podnikatele, tak rozdíl nalezneme zřejmě v jediném znaku, kterým je výkon živnostenským či obdobným způsobem. Tato podmínka podnikání se dá obecně vyložit jako požadavek, aby daná výtěžná činnost spočívala v organizované nabídce zboží nebo služeb třetím osobám.¹¹⁰ Dle Eichlerové je pro naplnění tohoto znaku dále zásadní, zda je při dané činnosti tvořen převoditelný obchodní závod spolu s klientelou a know-how. Jestliže takový obchodní závod není v rámci samostatné činnosti tvořen, nebudou naplněny všechny kritéria tohoto znaku a nepůjde tak o podnikání, ale právě o samostatný výkon povolání.¹¹¹

¹⁰⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/7/EU ze dne 16. února 2011 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích.

¹⁰⁸ § 419 OZ.

¹⁰⁹ LASÁK, J. § 420 [Pojem podnikatele]. In: LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1320, marg. č. 15.

¹¹⁰ EICHLEROVÁ, K. In: ČERNÁ, PLÍVA a kol. 2013, cit. d., s. 12.

¹¹¹ EICHLEROVÁ, K. In: PICHRT 2014, cit. d., s. 62.

Do kategorie osob, které samostatně vykonávají své povolání, dle starších názorů Lasáka patří i svobodná povolání.¹¹² Z výše uvedeného dělicího kritéria však výkon svobodných povolání můžeme považovat za podnikání, jelikož je při nich vytvářen onen převoditelný obchodní závod. K tomuto názoru se nakonec přiklonil i Lasák, který dnes uvádí, že „svobodná povolání z našeho pohledu splňují též obecnou definici podnikatele podle § 420 odst. 1, neboť činnosti, jež tyto osoby uskutečňují, rovněž splňují znaky podnikání. Vůči nim je tudíž textace § 420 odst. 2 bez právního významu a jejich zařazení do rozsahu tohoto druhého odstavce je z uvedeného důvodu v odborné literatuře kritizováno (viz Dědič In: Černá, Štenglová, Pelikánová, Dědič a kol. 2016).“¹¹³

Osoby samostatně vykonávající své povolání jsou zajímavou kategorií nacházející se z hlediska práv a povinností v určitém meziprostoru, když „[v] postavení podnikatele je jen ve vztahu ke spotřebitelům a pro účely § 1963 o.z. (splatnost pohledávek v obchodním styku). Ve vztahu k podnikateli je na osobu samostatně vykonávající své povolání třeba hledět jako na nepodnikatele, i když ne jako na spotřebitele.“¹¹⁴ Pro tyto osoby tedy nebudou relevantní všechna omezení a všechny povinnosti dopadající na podnikatele, ani se však nebude moci dovolat práv spotřebitele.¹¹⁵

Dle Eichlerové do této kategorie spadají i profesionální sportovci, když jejich činnost je neoddělitelná od jejich osob a nedochází tedy ke tvorbě obchodního závodu.¹¹⁶ S tímto závěrem se obecně ztotožňují, převoditelný obchodní závod skutečně sportovci tvořen není, nicméně praxe nám dokazuje, že toto chápání není převládající a profesionální sportovci jsou považováni za podnikatele v plném chápání. Je tomu tak na základě judikatury NSS, která jasně stanovila, že volba postavení je ponechána na sportovci. Ten si tak může zvolit, zda bude vystupovat jako podnikatel, či jako jiná samostatně výdělečná osoba. Vzhledem k daňovým výhodám podnikatelského postavení je poté volba poměrně jasná. I Eichlerová tento vývoj judikatury bere v potaz a uznává tak možnost sportovců za současné nejasné právní úpravy přihlásit se

¹¹² LASÁK, J. § 420 [Pojem podnikatele]. In: LAVICKÝ, P. a kol.: *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1607, marg. č. 2.

¹¹³ LASÁK, J. In: LAVICKÝ a kol. 2022, cit. d., s. 1320, marg. 16.

¹¹⁴ EICHLEROVÁ, K. In: PICHRT 2014, cit. d., s. 59.

¹¹⁵ „Ve vztahu podnikatel a osoba samostatně vykonávající své povolání se tak osoba samostatně vykonávající své povolání může dovolat ustanovení o neúměrném zkrácení (§ 1793 o.z.), lichvě (§ 1796 o.z.), ochrany slabší strany při uzavírání smluv adhezním způsobem (§ 1799 o.z.) a naopak vůči ní se nelze dovolat obchodní zvyklostí (§ 558 odst. 2 o.z.), všeobecných obchodních podmínek (§ 1751 odst. 3 o.z.), potvrzujícího dopisu (1757 o. z.). Na osobu samostatně vykonávající své povolání nelze v takovém vztahu dále aplikovat zákonná ustanovení o zastoupení podnikatele (§430 a 431 o. z.), o obchodním závodě (§ 502 o. z.) a o nabytí vlastnického práva od neoprávněného [§ 502 písm. b) o. z.].“ EICHLEROVÁ, K. In: PICHRT 2014, cit. d., s. 60.

¹¹⁶ Tamtéž [s. 62-63].

k podnikatelskému režimu, který je pro ně přísnější.¹¹⁷ Zároveň však zmiňuje, že se musí jednat o dobrovolnou volbu nečiněnou pouze na základě vnějších okolností.¹¹⁸

Velice problematickým bodem i v rámci této skupiny však zůstává dle mého názoru znak samostatnosti u kolektivních sportovců. Pokud bychom ale přistoupili na závěr, že daný sportovec je samostatný, pak na základě výše uvedeného dle mého názoru jeho skutečné postavení teoreticky více odpovídá osobě samostatně vykonávající své povolání než postavení podnikatele. Tento přístup by tak mohl alespoň částečně zmírnit některé důsledky související se statutem podnikatele, když na zde zkoumanou skupinu osob dopadají jen výše uvedená ustanovení.

3.3. Shrnutí

Jak je patrné z předešlých podkapitol podrobněji rozebírajících jednotlivé znaky podnikání z hlediska činnosti profesionálních sportovců, existuje u většiny z nich určitá problematická oblast.

U individuálních sportů je situace poměrně jednodušší a sportovci z této kategorie obecně mohou naplňovat v zásadě všechny znaky podnikání. Jediným problematickým bodem může být výkon činnosti živnostenským či obdobným způsobem z hlediska požadavku tvorby obchodního závodu. V takovém případě by se již nejednalo o klasické postavení podnikatele, ale o osobu samostatně vykonávající své povolání. V takovém případě by daný sportovec vystupoval v postavení podnikatele pouze v některých situacích, neměl by ale postavení podnikatele v plné šíři.

Celkově by se dalo říci, že problematičtější skupinou z hlediska znaků podnikání jsou některé kolektivní sporty, v rámci nichž se dá polemizovat o naplnění znaku samostatnosti, znaku výkonu činnosti na vlastní účet a odpovědnost a výkonu činnosti živnostenským nebo obdobným způsobem. Zejména u znaku samostatnosti spatřuji zásadní problém v souvislosti faktickou závislostí sportovců pouze na jednom subjektu, typicky sportovním klubu. U takového nastavení je samostatnost sportovce přinejmenším velice sporná a považovat takovou osobu za samostatnou, resp. za podnikatele, se mi nejeví jako ideální řešení.

Je ale potřeba zmínit, že na základě judikatury NSS si sportovci mohou zvolit, zda budou vystupovat v postavení podnikatele, či zda budou vykonávat jinou nepodnikatelskou samostatně výdělečnou činnost. Dle Eichlerové je však důležité pamatovat na dobrovolnost

¹¹⁷ EICHLEROVÁ, K. 2022, cit. d., s. 74-75.

¹¹⁸ Tamtéž [s. 75].

takového rozhodnutí. Jedná se tedy pouze o situaci, kde „osoba hlásící se k podnikatelskému stavu tak činí jako svobodnou volbu svého statusu, nikoli že toto postavení pouze předstírá. K simulaci statusu podnikatele může dojít zejména pod vlivem vnějších okolností. V takovém případě není úmysl být podnikatelem myšlen vážně, proto se v tomto případě bezpochyby jedná o zdánlivého podnikatele.“¹¹⁹ Z mého pohledu u sportovců kolektivních sportů je taková volba činěna zejména s ohledem na vnější okolnosti, tedy s ohledem na nastavené postupy v rámci českého sportovního prostředí. Je v mých očích naprosto pochopitelné, že samotní sportovci v tomto případě nebudou bojovat proti svému klubu a požadovat, aby bylo jejich postavení upraveno jinak a v důsledku toho byla značně snížena jejich odměna. To se však může změnit v situaci, kdy sportovci začnou cítit potřebu využívat ochrany poskytované pracovním právem, případně pokud jim naopak bude postavení podnikatele určitým způsobem k tíži. Otázkou však zůstává, kdy, resp. jestli, do tohoto bodu situace v kolektivních sportech dospěje a vznikne tak tento konflikt.

Praxe však sportovce všeobecně za podnikatele uznává, ačkoli dle mého názoru existují zásadní pochybnosti o správnosti takového přístupu. Je samozřejmě nutné zohlednit i fakt, že činnost profesionálních sportovců mnohdy nejde podřadit ani pod režim zákoníku práce, proto by případné rozhodnutí, které by jasně určilo, že prvek samostatnosti u některých sportovců chybí, a v důsledku tak rozhodnutí neumožňující sportovcům nadále vstupovat do vztahu s klubem na bázi inominátní smlouvy dvou podnikatelů, mohlo mít devastující efekt na celé české sportovní prostředí.

Z hlediska definičních znaků podnikání však v mých očích mnohé skupiny sportovců požadovaná kritéria nesplňují. Jejich činnost je ale zřejmě natolik specifická, že se nedá jednoduše podřadit pod žádný dnes existující právní rámeček. Tato situace v českém právním prostředí trvá již dlouhá léta a žádná zásadní změna se zatím dle všeho nechystá. Je tedy otázkou, do jaké míry je případný rozpor mezi teoretickými požadavky znaků podnikání a jejich nenaplnění v praxi problematický, když aktuálně máme ustálenou a v praxi fungující podobu. Z mého pohledu ale tento stav určitě není ideální a bylo by více než vhodné určit skupiny sportovců, které nesplňují požadavky znaků podnikání, za podnikatele dále nepovažovat a jejich postavení upravit jinak.

¹¹⁹ Tamtéž.

4. Zahraniční úprava postavení profesionálních sportovců

Úprava postavení profesionálních sportovců není samozřejmě pouze záležitostí národní, naopak zde nalézáme velice významný mezinárodní přesah. V této kapitole se proto zaměřím na několik příkladů ze zahraničí a v krátkosti shrnu fungování daných systémů. Na úvod jsem se rozhodl shrnout i důležitý vliv evropského práva, které do jisté míry ovlivňuje i národní úpravy.

4.1. Evropské právo

Velice důležitým aspektem ovlivňujícím postavení sportovců v našem regionu bylo a nadále dle všeho bude komunitární právo. V rámci tohoto právního systému, který se za použití principů přednosti a přímého účinku vyznačuje určitou samostatností a nadřazeností národním úpravám, již v minulosti došlo k zásadním rozhodnutím, které do jisté míry přispěly k určité změně nahlížení právě na tuto zkoumanou oblast. Pravdou ale zůstává, že přímá regulace oblasti sportu na evropské úrovni prozatím možná není, zmínku o sportu sice nalezneme v čl. 165 SFEU, jedná se však pouze o podpůrnou kompetenci EU.¹²⁰ „Unijní regulace sportu se tedy vytváří nepřímou přes soudní spory, které rozhodnou, zda daná pravidla jsou v konfliktu s právem evropským, či nikoli.“¹²¹

Oblasti řešených otázek v rámci soudních sporů týkajících se sportovců se často týkaly i otázek do jisté míry souvisejících se samotným postavením sportovců. Prvním z řady těchto důležitých rozhodnutí bylo to v případě *Walrave a Koch*.¹²² Předmětem tohoto sporu byla námítka nizozemských cyklistů ohledně norem Mezinárodní cyklistické asociace, jelikož ty měly být v rozporu s evropskými normami o volném pohybu osob. Soudní dvůr EU („SDEU“, dříve Evropský soudní dvůr) musel v první řadě posoudit, jestli sportovní činnost vůbec může být posuzována z pohledu komunitárního práva. Došel pak k pozitivnímu závěru, ovšem pouze v případě, kdy je přítomen i určitý ekonomický prvek. „Dále určil, že výkon profesionálního sportovce může mít povahu práce pro zaměstnavatele (zpravidla u kolektivních sportů) dle čl.

¹²⁰ Konkrétně ve čl. 165 odst. 1 SFEU nalezneme následující: „(...) Unie přispívá k podpoře evropských hledisek sportu s přihlédnutím k jeho zvláštní povaze, jeho strukturám založeným na dobrovolné činnosti a jeho společenské a výchovné funkci.“ V odst. 2: „Činnost Unie je zaměřena na (...) rozvoj evropského rozměru sportu podporou spravedlivého a otevřeného sportovního soutěžení a spolupráce mezi subjekty odpovědnými za sport, jakož i ochranou fyzické a mravní integrity sportovců, obzvláště mladých sportovců.“ V odst. 4 poté následující: „Ve snaze přispět k dosažení cílů uvedených v tomto článku: Evropský parlament a Rada řádným legislativním postupem po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem a Výborem regionů přijímají podpůrná opatření, s vyloučením harmonizace právních předpisů členských států, Rada na návrh Komise přijímá doporučení.“

¹²¹ HAMERNÍK, P. *Sportovní právo s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: Auditorium, 2007, s. 27.

¹²² Rozhodnutí SDEU ze dne 12. 12. 1974, 36-74, *Walrave a Koch v. Association Union cycliste internationale*, ECLI:EU:C:1974:140.

39–42 SES či poskytování služeb za odměnu dle čl. 49–55 SES. V navazujícím rozhodnutí ve věci *Lehtonen*¹²³ rozvedl, že práce pro zaměstnavatele i poskytování služeb za odměnu má povahu ekonomické činnosti dle čl. 2 SES, jedná-li se o výkon skutečné a efektivní práce, nikoliv jen činnost marginální a okrajovou.¹²⁴ Onen ekonomický prvek pak bude z logiky definice určitě naplněn u všech profesionálních sportovců, nicméně dle rozhodnutí v kauze *Deliège*¹²⁵ může být ekonomický prvek naplněn i u sportovců, kteří jsou určitou národní sportovní federací označeni za amatéry. U tohoto rozhodnutí je dále z hlediska této práce podstatné, že se jednalo o spor zahrnující individuální sportovkyni, u které byla posuzována aplikace zásady volného poskytování služeb, nikoli tedy typické pojmání sportovce jako pracovníka z jiných sporů. Z rozhodnutí *Meca-Medina a Majcen*¹²⁶ dále poté vyplývá, „že i když sportovní pravidla, která upravují určitou činnost, nemají hospodářský význam, respektive mají význam čistě sportovní a s hospodářskou aktivitou nesouvisejí (ve smyslu rozhodnutí *Walrave a Koch*), neznamená to nutně, že určitou sportovní činnost lze bez dalšího vyloučit z působnosti práva EU a na tuto činnost nelze právo EU v žádném případě aplikovat.“¹²⁷

Zde by ještě bylo vhodné zmínit, že evropské právo používá pojem pracovník. „Výkladem pojmu „pracovník“ se zabýval SDEU ve svém rozhodnutí z roku 1964 ve věci *Hoekstra*, kde konstatoval, že na pojem pracovníka (angl.: worker) je nutno nahlížet jako na pojem komunitární, nikoliv jako na pojem týkající se vnitrostátního práva. Tento požadavek zdůvodnil tím, že pokud by výklad a možnost definice pojmu pracovníka byly ponechány na členských státech prostřednictvím vnitrostátních předpisů, mohly by nastat situace, kdy by každý jednotlivý stát definoval pojem pracovníka jinak. Tím by docházelo k vyloučení určitých skupin osob z ochrany, která jim podle zakládacích smluv náleží.“¹²⁸ Další rozbor pojmu pracovník ve vztahu ke sportovcům byl poté prováděn v dalších rozhodnutích SDEU,¹²⁹ přičemž můžeme uvést, že pod pojem pracovník ve smyslu práva EU byli zařazeni i zaměstnanci na částečný úvazek, kteří nedosahují minimální mzdy určené národními předpisy. Dále byly stanoveny kritéria odlišující pracovníky od samostatně výdělečných osob, mezi které

¹²³ Rozhodnutí SDEU ze dne 22. 6. 1999, C-176/96, *Jyri Lehtonen and Caston Canada Dry Namur Braine ASBL v. Fédération royale belge des sociétés de basket-ball ASBL*. ECLI:EU:C:1999:321.

¹²⁴ LINHARTOVÁ, D. *Aplikace zásady rovného odměňování v profesionálním sportu*. Právní rozhledy, 2021, č. 6, s. 216-221.

¹²⁵ Rozhodnutí SDEU ze dne 11. 4. 2000, C-51/96 a C-191/97, *Christelle Deliége v. Union Européenne de Judo*, ECLI:EU:C:2000:199.

¹²⁶ Rozhodnutí SDEU ze dne 18. 7. 2006, C-519/04 P, *Meca-Medina a Majcen*, ECLI:EU:C:2006:492.

¹²⁷ RŮŽIČKA, H. 2022, cit. d., s. 33.

¹²⁸ Tamtéž [s. 41].

¹²⁹ Např. Rozhodnutí SDEU ze dne 23. 3. 1982, C-53/81, *D.M. Levin v. Staatssecretaris van Justitie*, ECLI:EU:C:1982:105, či rozhodnutí SDEU ze dne 3. 7. 1986, C-66/85, *Deborah Lawrie-Blum v. Land Baden-Württemberg*, ECLI:EU:C:1986:284.

patří „a) určená doba vztahu, b) vztah pod řízením jiné osoby, c) činnost vykonávaná za odměnu.“¹³⁰

Z hlediska postavení profesionálních sportovců je důležité, že ochrany poskytované pracovníkům se dostane těm jedincům, kteří naplní podmínky vyplývající z výše uvedených rozhodnutí, a to nehledě na úpravu jejich postavení dle národní úpravy. Není tak výslovně stanovena povinnost, aby byly vztahy sportovců dle národního práva upraveny určitým způsobem. Z rozhodovací praxe by se však dalo zjednodušeně usuzovat, „že vykonává-li profesionální sportovec kolektivní sport, má – v souladu s judikaturou SDEU – postavení pracovníka, jelikož naplňuje judikaturou vznesené požadavky. Naproti tomuto pak stojí sportovci vykonávající sport individuální, kdy nejsou ve vztahu podřízenosti v obvyklém slova smyslu, a kteří definiční znaky pracovníka nemusí vždy naplnit.“¹³¹

Podrobnější rozbor všech detailů a dílčích aspektů případů týkajících se prostředí sportovního práva by vydal na samotnou práci, dále bych proto stručně rozebral pouze jedno rozhodnutí ESD, které mělo na oblast postavení profesionálních sportovců největší vliv. Tímto zřejmě nejznámějším evropským rozhodnutím, které mělo efekt na postavení sportovců, je rozsudek *Bosman*.¹³²

V této kauze šlo zjednodušeně o to, že fotbalista Jean-Marc Bosman nepřijal nabídku svého stávajícího belgického klubu ohledně prodloužení profesionální smlouvy a rozhodl se pro odchod do jiného klubu ve Francii, tedy do klubu z jiného členského státu. Pravidla platná v té době ovšem stanovovala povinnost dohody o odstupu mezi kluby i v případě, že fotbalista již s prvním klubem nemá uzavřenou platnou smlouvu. K přestupu nakonec kvůli nedohodě mezi kluby nedošlo a fotbalista poté nemohl z důvodu suspendace celou sezónu vykonávat sportovní činnost. Obrátit se proto na národní soud, který předal případ s předběžnou otázkou SDEU. Rozhodnutí SDEU pak potvrdilo, že za přestup hráče v tomto případě, tedy v situaci, kdy již nemá s původním klubem aktivní smlouvu, nemá být požadováno odstupné a hráč může volně přestoupit do nového klubu z jiného členského státu.¹³³ Toto rozhodnutí mělo i určitý vedlejší efekt, a to takový, že vedlo „těž k pádu „cizinecké kvóty“ (pro hráče z EU)

¹³⁰ RŮŽIČKA, H. 2022, cit. d., s. 41.

¹³¹ RŮŽIČKA, H. 2022, cit. d., s. 43.

¹³² Rozhodnutí SDEU ze dne 15. 12. 1995, C-415/93, *Union Royale Belge des Sociétés de Football Association and Others v Jean-Marc Bosman*. ECR I-4921.

¹³³ „Rozsudek nevyřešil otázku poplatků za vnitrostátní přestupy, respektive nárok na odstupné v případě, kdy se jedná o přestup v rámci jednoho členského státu, byť SDEU svůj postoj naznačil, když v odůvodnění rozhodnutí uvedl, že ustanovení SFEU týkající se volného pohybu pracovníků, zejména čl. 48 SFEU, se nevztahují na ryze vnitrostátní situace jednotlivých členských států za předpokladu, že neexistuje žádný prvek, který by tyto situace spojoval se situací předpokládanou právem EU. Z logiky věci pak uvedené nelze vztáhnout ani na přestupy hráčů ze třetích zemí, na něž není možné ustanovení základacích smluv aplikovat.“ RŮŽIČKA, 2022, cit. d., s. 39.

*omezující do té doby počet zahraničních hráčů, které mohly za kluby nastoupit k utkání i ve vztahu k hráčům z EU.*¹³⁴

Je dodnes otázkou akademických sporů, do jaké míry tento rozsudek ovlivnil postavení profesionálních sportovců v kolektivních sportech. Dle jednoho pohledu by se dalo ve světle tohoto rozhodnutí, které aplikovalo určité ochranné principy z oblasti pracovního práva dovozovat, že sportovci kolektivních sportů jsou v pracovněprávním vztahu.¹³⁵ Druhý pohled je k takovým závěrům skeptičtější a nepovažuje za důsledek tohoto rozhodnutí nutnost sportovců vystupovat jako zaměstnanci. Dle Hamerníka je *„třeba připomenout, že výsledkem rozhodnutí soudu není požadavek, aby sportovec měl status zaměstnance. Taková povinnost nevyplývá z práva EU.*¹³⁶ Přesto lze v rámci rozhodnutí ESD spatřovat určitý trend klanící se spíše k takové úpravě daných vztahů.¹³⁷

Jednoznačný postoj *pro futuro* ohledně postavení profesionálních fotbalistů však SDEU zřejmě nepřijal. V tomto ohledu *„[j]e však nutno si položit otázku, zda SDEU při odůvodňování svých rozhodnutí používá označení sportovce jako zaměstnance (pracovníka) spíše jako terminus technicus, nebo zda na profesionální sportovce jako na zaměstnance (pracovníky) skutečně pohlíží. Otázkou rovněž zůstává, zda měl SDEU vůbec možnost pohlížet na profesionální sportovce jinak než pohledem zaměstnance (pracovníka), týkalo-li se rozhodnutí výkladu čl. 48 SFEU.*¹³⁸ Růžička dále správně upozorňuje na fakt, že bylo hodnoceno postavení daného sportovce z hlediska nadnárodního pohledu, konkrétně pak optikou volného pohybu osob. Nelze proto jednoznačně možné vyvozovat na základě toho závěry platné pro vnitrostátní regulaci.¹³⁹

S tímto uzavřením se ztotožňuji. Určité směřování k postavení sportovců kolektivních sportů jako zaměstnanců z nahlížení problematiky očima SDEU spatřuji. Na druhou stranu ale právo EU a ve výsledku ani judikatura nikterak výslovně nenabádá členské státy k takové úpravě, proto by měla i nadále v této oblasti být možná individuální národní úprava daných vztahů. Můžeme tak uzavřít, že ačkoli evropské právo v určitém rozsahu koriguje národní úpravu postavení profesionálních sportovců, nemá aktuálně možnosti celou oblast harmonizovat a sjednotit. V rámci členských států tak stále nalézáme rozdílné pohledy na tuto

¹³⁴ PICHRT, J. In: PICHRT 2014, cit. d., s. 17.

¹³⁵ GÁBRIŠ, T. *Športové právo*. Bratislava: Eurokódex, 2011, s. 210.

¹³⁶ HAMERNÍK, P. *O vlivu práva EU na status sportovce*. In: PICHRT, J. (ed.) *Sport a (nejen) pracovní právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 50.

¹³⁷ PICHRT, J. In: PICHRT 2014, cit. d., s. 18.

¹³⁸ RŮŽIČKA, H. 2022, cit. d., s. 37.

¹³⁹ Tamtéž.

problematiku a postavení profesionálních sportovců se může mezi jednotlivými státy poměrně zásadně lišit.

4.2.Slovensko

Na Slovensku jsou vztahy profesionálních (ale i amatérských) sportovců upraveny speciálním zákonem, kterým je zákon č. 440/2015 Z. z., o športe a o zmene a doplnení niektorých zákonov („zákon o športe“). Ten je účinný od 1.1.2016 a v mezidobí byl již vícekrát novelizován. Jedná se v podstatě o komplexní úpravu sportovního práva, když jsou zde řešeny i oblasti jako financování sportu, působnost orgánů veřejné moci v oblasti sportu, vzdělávání ve sportu, status sportovních organizací či některé správní delikty. Z pohledu této práce bylo ale hlavním přínosem vyjasnění postavení sportovců kolektivních sportů, jejichž pracovníprávní status byl na Slovensku dlouhodobě obcházen podobně jako u nás, a to navzdory ustanovení § 3 odst. 2 zákonníka práce,¹⁴⁰ ve kterém bylo již před přijetím zákona o športe stanoveno, že vztahy profesionálních sportovců se spravují tímto zákonem, pokud jiný právní předpis nestanoví odlišnou úpravu.

Na Slovensku aktuálně rozeznávají 3 kategorie sportovců, konkrétně sportovce profesionální, amatérské a neorganizované. Kategorii amatérských a neorganizovaných sportovců bych vzhledem k předmětu této práce dále nezkoumal. Pokud jde o vymezení pojmu profesionální sportovec, zákon o športe ve svém § 4 odst. 3 uvádí, že „*[p]rofesionálny športovec vykonáva šport a) na základe zmluvy o profesionálnom vykonávaní športu alebo inej zmluvy, ak vykonáva šport pre športovú organizáciu ako samostatne zárobkovo činná osoba podľa písmena c), b) na základe pracovnoprávneho vzťahu alebo obdobného pracovného vzťahu podľa osobitného predpisu v rezortnom športovom stredisku alebo c) ako samostatne zárobkovo činná osoba.*“

Zásadní změnou byla tedy nová úprava smluv o profesionálním výkonu sportu, která z těchto vztahů dělá v podstatě vztahy pracovníprávní, když v § 46 odst. 1 zákona o športe nalezneme, že „*[z]mluvný vzťah založený zmluvou o profesionálnom vykonávaní športu sa považuje za iný pracovnoprávny vzťah.*“ Zákon o športe nicméně vymezuje z hlediska profesionálního sportu problematické instituty pracovníprávních vztahů, přičemž v § 36 až 46 některé z nich upravuje speciálně. Díky tomu je tak možné aplikovat tuto modifikovanou pracovníprávní úpravu zejména na specifické vztahy v oblasti kolektivních sportů. Je také důležité, že úprava dle zákona o športu nehledí na pojmenování vztahu, které si mezi sebou

¹⁴⁰ Zákon č. 311/2001 Z. z., zákonník práce.

dohodou hráč s klubem. Jak vyplývá i z důvodové zprávy,¹⁴¹ je nutno považovat za ve smyslu zákona o športe pracovněprávní každý vztah mezi sportovcem a klubem, pokud naplňuje znaky závislé práce. Za zmínku stojí také fakt, že klubům a hráčům byla ponechána tříletá lhůta sloužící k úpravě jejich smluvních vztahů tak, aby odpovídaly poměrům dle zákona o športe.

Pokud bychom se zaměřili na postavení individuálních sportovců, ti mohou dále vystupovat jako osoby samostatně výdělečně činné, nicméně i jako zaměstnanci resortních center. Právě v této druhé skupiny je poté otázkou, zda by se na ní také neměla aplikovat odlišná úprava pracovněprávních vztahů vyplývající ze zákona o športe, jelikož i jejich vztahy s resortními centry jsou do jisté míry specifické a použití všech ustanovení zákonníka práce může být někdy poněkud problematické. Z hlediska pracovněprávního poměru sportovců jsou tímto navíc vytvořeny dvě kategorie s odlišnými právy, což nepovažuji za nejlepší řešení.

Pokud pak obrátíme pozornost k úpravě samostatně výdělečně činných sportovců, zákon o športe oproti české úpravě navíc vyžaduje zápis profesionálního sportovce do speciálního registru fyzických osob ve sportu.¹⁴² Jak uvádí i důvodová zpráva, tato úprava se týká především individuálních sportovců, kteří splňují znaky výkonu činnosti vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, vlastní náklady, v čase podle svého uvážení a podobně.¹⁴³ Z hlediska smluvních vztahů je poté možné, aby „[v] prípadoch, ak bude chcieť tento typ profesionálneho športovca vykonávať športovú činnosť v prospech konkrétnej športovej organizácie, predpokladá sa, že športová organizácia a športovec uzavrujú zmluvu podľa Občianskeho zákonníka (ustanovenie § 51), alebo zmluvy podľa Obchodného zákonníka (ustanovenie § 269 ods. 2).¹⁴⁴ Slovenský živnostenský zákon¹⁴⁵ pak v § 3 odst. 1 písm. e) uvádí, že živností není činnost sportovce podle osobitého předpisu, tedy dle zákona o športe.

Z postoje slovenské odborné veřejnosti z období před přijetím zákona o športe byla jasně zřetelná kritika daných poměrů, která se mi zdá aplikovatelná ještě dnes na situaci u nás. Gábriš například uváděl, že „[z]o striktného a kritického stanoviska tak môžeme konštatovať, že slovenský zákonodárca neprijatím osobitej právnej úpravy postavenia športovcov, a zároveň súdna moc nespochybňovaním súčasného „švarcsystému“ spôsobujú, že Slovenská republika porušuje základné práva športovcov, ich právo na sociálnu ochranu, a zároveň porušuje

¹⁴¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 440/2015 Z. z., o športe a o zmene a doplneni niektorých zákonov.

¹⁴² § 4 odst. 7 zákona o športu.

¹⁴³ Důvodová zpráva k zákonu č. 440/2015 Z. z., o športe a o zmene a doplneni niektorých zákonov. *Komentář k § 4.*

¹⁴⁴ Tamtéž.

¹⁴⁵ Zákon č. 455/1991 Z. z., Zákon o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon).

*medzinárodnoprávne záväzky republiky, minimálne tie, ktoré vyplývajú z dohovorov Medzinárodnej organizácie práce.*¹⁴⁶

Od účinnosti zákona o športe již uplynulo více než sedm let a můžeme se tak pokusit krátce zhodnotit dopady této úpravy. Ačkoli ne všechny oblasti upravené zákonem o športu byly přijaty kladně, pojetí úpravy postavení profesionálních sportovců z mého pohledu obstálo a funguje bez větších problémů. Ztotožňuji se v tomto s Hurkou, která uvádí, že „*zákon o športe se tímto způsobem, dle mého názoru zdařile, vypořádal s odlišným charakterem činnosti kolektivních a individuálních sportovců, kdy ve většině případů činnost individuálních sportovců znaky závislé práce nevykazuje, a je tedy nutno připustit existenci i jiných než pracovních smluv.*“¹⁴⁷

4.3. Německo

Zásadně odlišná úprava je v Německu, kde žádný speciální zákon o sportu nenalezneme. Vzhledem k tomuto faktu má stěžejní vliv judikatura, přičemž ta se týká i otázky vymezení kategorií sportovců spadajících pod pracovníprávní úpravu a sportovců vystupujících jako samostatně výdělečné osoby, tedy kategorií osob závislých a nezávislých. Z hlediska tvorby dalších pramenů sportovního práva je pak významná i role vnitřních předpisů jednotlivých sportovních svazů a pořadatelů sportovních lig.¹⁴⁸

S ohledem na úpravu podnikání je zde poté zapotřebí vycházet z obecných předpisů, zejména pak z občanského zákoníku („BGB“),¹⁴⁹ kde nalezneme obecnou definici podnikatele, z obchodního zákoníku („HGB“),¹⁵⁰ který pracuje s pojmem obchodník a vymezuje jeho podnikatelskou činnost, či z živnostenského řádu („GewO“)¹⁵¹ upravujícího některé podmínky živnostenského podnikání. Je pak také důležité zmínit, že v německém právním systému nenalezneme komplexní předpis upravující pracovní právo.¹⁵²

¹⁴⁶ GÁBRIŠ, T. *Pracovníprávní status športovcov v projekte nového slovenského zákona o športe*. In: PICHRT, J. (ed.) *Sport a (nejen) pracovní právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 130.

¹⁴⁷ JURKA, H. *Právní úprava profesionálního sportu v České republice a zahraničí*. Praha: Wolters Kluwer, 2018.

¹⁴⁸ Tak je tomu typicky v oblasti fotbalu, kde jsou výrazně činné dva subjekty, a to Německý fotbalový svaz (Deutscher Fußballbund – DFB) a Německá fotbalová liga (Deutsche Fußball Liga GmbH – DFL). Srov. FRODL, Ch. Neuer, Hummels, Müller, Götze & Co: the legal framework governing industrial relations in German professional football. In *The International Sports Law Journal*. Springer International Publishing, 2016, č. 16, s. 5.-6.

¹⁴⁹ Bürgerliches Gesetzbuch z 18. 8. 1896 účinný od 1. 1. 1900, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁰ Handelsgesetzbuch z 10. 5. 1897 účinný od 1. 1. 1900, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵¹ Gewerbeordnung z 21. 6. 1869 ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵² Úprava pracovního práva je v Německu řešena jednotlivými dílčími zákony (např. zákon o ochraně zaměstnanců před výpovědí (Kündigungsschutzgesetz), zákon o kolektivním vyjednávání (Tarifvertragsgesetz), zákon o dovolené (Bundesurlaubsgesetz) či zákon o pracovní době (Arbeitszeitgesetz)) a také významně dotvářena judikaturou.

Co se týče úpravy osoby podnikatele, ten je obecně vymezen v § 14 BGB a je jím fyzická či právnická osoba, případně sdružení osob s právní subjektivitou, konající právní úkony v rámci výkonu své podnikatelské či samostatné výdělečné činnosti. Podnikatelskou činnost bychom poté na základě § 1 HGB mohli vymezit jako samostatnou činnost vykonávanou po určité dobu za účelem zisku.¹⁵³

V rámci obecného vymezení tak zásadní rozdíly nenalezneme. Velice zajímavé rozdíly však nalezneme v rámci porovnání německé judikatury s tou českou. Německé soudy v první řadě u sportovní činnosti nespátřují zásadní specifičnost a aplikují na tyto vztahy klasická hodnotící kritéria pro identifikaci pracovněprávních vztahů. Těmito hodnotícími kritérii jsou dle Štefka zejména test právní nadřazenosti zaměstnavatele a test integrace. Výsledkem tohoto postupu a naprosto zásadním rozdílem je, že typickým příkladem sportovce v závislém postavení, a tedy v pracovněprávním vztahu je podle německé judikatury hráč fotbalu či hokeje.¹⁵⁴ Oproti situaci v České republice je tak na sportovce kolektivních sportů v naprosté většině případů nahlíženo jako na závislé, resp. nesamostatné. Argumenty ohledně samostatnosti při rozhodování v zápasových situacích tak před německými soudy neobstály, naopak byla prokázána závislost sportovců s ohledem na zásadní rozhodnutí o sportovní činnosti.

O postavení profesionálních sportovců kolektivních sportů jako zaměstnanců svědčí i vzorová smlouva profesionálních (licencovaných) fotbalistů, která je koncipovaná jako smlouva pracovní.¹⁵⁵ V této souvislosti je důležité zmínit, že v Německu nalezneme tři kategorie fotbalistů, a to v první řadě licencované fotbalisty hrající nejvyšší soutěže, amatéry bez smlouvy hrající za určitý tým na základě členství, a poté je zde zvláštní mezikategorie tzv. smluvních hráčů. Právě u poslední zmíněné kategorie je přiznání zaměstnaneckého statusu závislé na konkrétních podmínkách, přičemž rozhodujícím kritériem v těchto případech sehrává výše odměny v porovnání s vynaloženými náklady.¹⁵⁶

Další, pro mě osobně logickou, úvahou německých soudů bylo určité oddělení sportovní a nespportovní činnosti. Dle tohoto pohledu je tak možné, aby sportovec vykonával sportovní činnost v pracovněprávním vztahu a zároveň měl příjmy ze samostatné činnosti spočívající v nespportovních aktivitách, typicky aktivitách reklamních a marketingových.¹⁵⁷ Tuto myšlenku

¹⁵³ HÁSOVÁ, J. *Právní otázky podnikání v SRN*. V Praze: C.H. Beck, 2011, s. 11-12.

¹⁵⁴ ŠTEFKO, M. In: PICHRT 2014, cit. d., s. 98-101.

¹⁵⁵ Vzorová smlouva DFB. [online]. [cit. 17. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.dfb.de/verbandsservice/pinnwand/dfb-mustervertrag/>

¹⁵⁶ DUVAL, A., VAN MAREN, O. The Labour Status of Professional Football Players in the European Union: In *Unity in/and/or diversity? European Labour Law Journal*, 2017, Vol. 8(3), s. 263.

¹⁵⁷ Rozhodnutí spolkového finančního dvora (BFH) ze dne 22.2.2012, sp. zn. X R 14/10. Dostupné z:

jsem již vyjádřil v rámci rozboru znaku samostatnosti sportovců dle OZ, proto se s tímto postojem v plném rozsahu ztotožňuji.

U určitých individuálních sportovců, kteří splní požadavek samostatnosti, je pak možný výkon sportovní činnosti v postavení osoby vykonávající podnikatelskou či jinou samostatně výdělečnou činnost. Bude však záležet na konkrétním případě a na nastavení podmínek výkonu dané sportovní činnosti, když i v rámci jedné sportovní disciplíny mohou existovat zásadně rozdílné vztahy. Typickým příkladem může být tenis, kde nejlepší němečtí hráči, kteří sami rozhodují o svém programu, dosahují dostatečného stupně samostatnosti pro jejich zařazení pod podnikatelský režim, nicméně hráči působící pouze na lokální úrovni jsou natolik vázáni pokyny a rozhodnutími svého mateřského klubu, že je na ně nahlíženo jako na zaměstnance.¹⁵⁸

4.4. Shrnutí

Jak je patrné z výše uvedeného, problematika postavení sportovců je řešena nejen v České republice, naopak jedná se o téma nadnárodní řešení i na úrovni EU. Největším tématem je v tomto ohledu určení postavení hráčů kolektivních sportů, když tito většinou nejsou pojímáni jako samostatně výdělečně činní, naopak jsou v převážné většině případů podřazováni pod zaměstnanecké poměry.

V rámci evropského práva je poskytována určitá ochrana všem sportovcům, a to jak samostatným, tak nesamostatným, z hlediska evropského práva tedy jak pracovníkům, tak poskytovatelům služeb. Jak bylo ilustrováno zejména na případě *Bosman*, kolektivní sportovci jsou zásadně podřazováni pod pojem pracovníka. Není však zcela jednoznačné, zda na základě tohoto můžeme jednoduše vyvozovat závěry o jednotném postavení těchto sportovců, nicméně určitá tendence směřující k pojímání těchto sportovců jako zaměstnanců dle jednotlivých národních úprav se zřejmě vyčistí dá.

Na Slovensku byl přijat komplexní zákon o športe, který upravuje mimo jiné i právní postavení sportovců. Situace před přijetím této úpravy byla velice podobná té, která nyní panuje u nás. Kolektivní sporty slovenský zákonodárce jasně podřadil pod režim pracovněprávní, přičemž specificky upravil jednotlivé problematické instituty tak, aby bylo další použití zákoníku práce možné bez zásadních problémů. U individuálních sportovců je poté nadále možné, aby vystupovali v postavení osob samostatně výdělečně činných, případně jako zaměstnanci resortních center.

<https://www.bundesfinanzhof.de/de/entscheidung/entscheidungen-online/detail/STRE201210082/>

¹⁵⁸ MENKE, J.-M. *Profisportler zwischen Arbeitsrecht und Unternehmertum*. Hamburg: Verlag Dr. Kovač, 2006, s. 136 a násl.

V Německu naproti tomu nebyla nikdy přijata srovnatelná komplexní úprava a podobu vztahů ve sportu velice zásadně ovlivňovala judikatura. Ta však formovala postavení sportovců do ve výsledku podobné podoby jako je dnes na Slovensku, když kolektivní sportovci zde také vystupují v postavení zaměstnanců. U individuálních sportovců je poté vždy potřeba posoudit konkrétní nastavení vztahů, tedy jestli sportovec také není v závislém postavení.

V porovnání s českou úpravou je tak z výše uvedeného patrné, že tuzemský přístup je v EU poměrně výjimečný a je tak otázkou, zda pro něj nalezneme dostatečně silné odůvodnění. Vzhledem k mezinárodnímu aspektu řešeného tématu by rozdílný přístup českého právního prostředí mohl představovat určité problémy, když nejasná pravidla ve svém důsledku mohou v porovnání se zahraničím poškozovat české sportovní prostředí a vrhat na český sport negativní světlo. Z mého pohledu by tak bylo vhodné vztahy profesionálních sportovců vyjasnit a nadále neakceptovat, aby sportovci vykonávající v zásadě stejnou činnost vystupovali jednou jako zaměstnanci, podruhé jako podnikatelé a v dalším případě jako osoby samostatně vykonávající své povolání.

5. Návrh úpravy postavení profesionálních sportovců v České republice

Na základě výše popsaného z mého pohledu vyplývá, že změna současné úpravy byla určitě na místě. Otázkou však zůstává, jaká přesně by taková změna měla být. Tato otázka není vzhledem ke komplexnosti tématu a jeho přesahu do dalších oblastí vůbec jednoduchá. Ostatně v českém právním prostředí nemůže být nalezena shoda už dlouhá léta. Soudy navíc zastávají zdrženlivou pozici, když nechtějí svým radikálním rozhodnutím způsobit českému sportovnímu prostředí významnou škodu a k úpravě této oblasti vyzývají zákonodárce. Ten se ale také zdráhá do současného systému zasahovat a přes uvedené volání po změně žádný předpis upravující tuto oblast nepřijal.

Každý myslitelný zásah do ustálené podoby fungování profesionálního sportu zřejmě bude mít své kritiky. Z mého pohledu by však nejlepším, resp. nejméně špatným řešením bylo přijetí komplexního zákona, který by upravoval celou oblast sportovního práva, samozřejmě včetně postavení profesionálních sportovců.

V tomto zákoně by mohla být upravena podoba postavení profesionálních sportovců s ohledem na všechna specifika jejich činnosti. Je ovšem pravdou, že vzhledem ke značné nesourodosti jednotlivých sportovních odvětví by se jednalo o nesmírně složitý úkol. Zřejmě by tak nebylo možné plně obsáhnout naprosto všechny jedinečné aspekty všech disciplín. Alespoň základní vodítka by však určena být mohla a další konkrétní problémy, které by vyvstaly, by dále mohla citlivě vyřešit judikatura. Případně by bylo možné po německém vzoru dát větší prostor jednotlivým sportovním asociacím, které by oblast své sportovní disciplíny mohly dotvořit k obrazu svému, ovšem samozřejmě v určitých stanovených limitech. Bez přijetí podobné zákonné úpravy se ale zřejmě z aktuálního zamrzlého stavu dále neheme.

Je z mého pohledu k zamyšlení, zda dále ponechat status podnikatele, resp. živnostníka pro individuální sportovce. I u těchto samostatných činností totiž panuje pochybnost, zda se o podnikatele jedná a zda toto postavení je pro ně ideální. Jako alternativa by mohl být zřízen speciální rejstřík profesionálních sportovců, kteří by měli jasně nastavené postavení. To by mohlo být inspirované institutem osoby samostatně vykonávající své povolání. Byla by tak na ně aplikována mírnější pravidla, avšak zároveň, pokud by se zákonodárce rozhodl do jisté míry finančně podpořit či zvýhodnit tuto skupinu osob, by jim mohlo být v tomto postavení umožněno ponechat si současné výhody plynoucí z podnikatelského statusu, tedy zejména výhody daňové.

Bylo by také nutné se vypořádat s argumenty upozorňujícími na rizika spojená s finanční zátěží, která by byla kladena na sportovní prostředí, zejména pak na jednotlivé kluby, pokud by bylo nutné se sportovci kolektivních sportů nakládat jako se zaměstnanci. V případě, že by českému zákonodárci na zachování úrovně českého sportu v tomto ohledu záleželo, bylo by dle mého názoru možné přijmout určité kompenzační opatření, která by jednotlivým klubům zajišťovala vyšší příjmy z veřejných příspěvků. Cílem tohoto opatření by tedy bylo, aby kluby (ale ve výsledku ani jednotliví hráči) kvůli výše uvedeným změnám a vyšším nákladům v souvislosti se zaměstnáváním hráčů nebyly vystaveny riziku řádově vyšších finančních nákladů, a aby tato změna ve výsledku nepřinesla výrazné zhoršení finančních podmínek profesionálních sportovců. Samotný argument, že přechod kolektivních sportovců do zaměstnaneckého režimu by byl moc nákladný, je z mého pohledu okrajový a v nastíněné podobě řešitelný. Nemůže proto sám o sobě neumožnit případnou změnu úpravy v této oblasti.

V rámci takovéto komplexní úpravy by poté mohly být řešeny i otázky spojené s činností nezletilých sportovců. Dále by se měla blíže specifikovat úprava profesionální sportovní smlouvy tak, aby se již nadále nejednalo o nepojmenovanou smlouvu dle OZ, ale abychom měli základní vymezení tohoto ujednání i vzájemných práv a povinností právě zde. Souhlasím v tomto tedy s Morávkem, když požadavek komplexnosti takové úpravy rozvádí dále v tom smyslu, *„že lze rovněž apelovat na to, aby úvaha zákonodárce byla co možná nejkomplexnější, tzn. měla by krom již shora vzpomenutých specifík pokrývat i takové momenty, jako je pozdější uplatnění profesionálního sportovce na trhu práce (včetně nuceného skončení sportovní kariéry v důsledku úrazu či jiného poškození zdraví), související otázky z oblasti sociálního zabezpečení, daní atd.“*¹⁵⁹

Jsem si samozřejmě vědom, že takto poměrně abstraktně uvedený návrh úpravy není všeobsahující a dostačující, nicméně považoval jsem za důležité zde alespoň tuto krátkou úvahu uvést a postavit se za názorový proud volající po přijetí zákonné úpravy v podobném duchu. Přestože současná situace určitým způsobem funguje a nadále zřejmě fungovat bude, nepovažuji za vhodné tento *status quo* nadále udržovat. Ačkoli by tedy přijetí zmíněné úpravy bylo dost možná bolestivým a ne ve všech aspektech naprosto vydařeným procesem, stále tento pokus považuji za lepší než zachovávat stav určité právní nejistoty a uměle vytvořené koncepce nastavení sportovněprávních vztahů. Ostatně zákonodárce sám v rámci Koncepce SPORT 2025 uvedl, že je tuto problematiku potřeba vyřešit, prozatím tomuto závazku ale zůstal dlužen.

¹⁵⁹ MORÁVEK, J. In: Pichrt 2014. s. 91.

Závěr

V textu výše jsem se zabýval českou úpravou postavení sportovce jako podnikatele. Z teoretického vymezení pojmů sport, profesionální sportovec a podnikatel jsem následně vycházel při zkoumání problematiky toho, do jaké míry sportovci naplňují jednotlivé znaky podnikání dle § 420 odst. 1 OZ.

Z mého zkoumání vyvstaly myšlenky formulující závěr, že sportovci působící v kolektivních sportech dostatečně nenaplňují podmínku samostatnosti, proto by za podnikatele být považováni neměli. K tomuto závěru mě vedl podrobný kritický rozbor argumentů zastávajících oba pohledy na tuto skupinu sportovců, tedy argumentů pro jejich samostatnost i argumentů poukazujících na jejich závislost. Ačkoli je sportovní činnost do značné míry specifická, samostatnost jednotlivých sportovců v rámci sportovních klubů tato specifičnost dle mého pohledu nezajišťuje. S ohledem na dosavadní praxi i benevolentní judikaturu je postavení sportovců jako podnikatelů však v České republice tolerováno a v podstatě všem sportovcům je umožňováno vykonávat činnost na základě živnostenského oprávnění.

U všech sportovců, tedy i u těch vykonávajících individuální sporty, je poté otázkou, zda splňují znak výkonu činnosti živnostenským nebo obdobným způsobem. Názory na výklad této podmínky se různí, nicméně jeden z nich je takový, že k její naplnění je potřeba, aby v rámci činnosti byl tvořen převoditelný obchodní závod. S ohledem na profesionální sportovce bychom tak museli dojít k závěru, že tento znak podnikání není naplněn a sportovci spadají pouze pod kategorii osob samostatně vykonávající své povolání. Na druhou stranu se sportovci mohou dobrovolně sami přihlásit k přísnějšímu režimu podnikání. Otázkou však zůstává, do jaké míry je u sportovců takové přihlášení se k podnikatelskému statusu dobrovolné, když české sportovní prostředí nedává přílišný prostor k manévrování. Čistě z ekonomických důvodů tak dnes sportovci logicky upřednostňují status podnikatele před postavením osoby samostatně vykonávající své povolání, ačkoli jejich faktické postavení takovému postupu příliš neodpovídá.

Problematické může být i naplnění dalšího znaku podnikání, a to znaku výkonu činnosti na vlastní účet a odpovědnost. V rámci bližšího rozboru jsem zde došel k závěru, že tento znak je možné naplnit i v rámci kolektivních sportů, bude ovšem záležet na nastavení konkrétních podmínek daného vztahu s klubem. Důležitá v tomto ohledu bude zejména míra navázání výše odměny na výsledky jednotlivce, případně i klubu. Dále je při zkoumání této problematiky důležité pamatovat na dlouhodobější horizont sportovní kariéry, kdy se již vývoj kariéry jednotlivce může jevit jako jeho vlastní riziko a odpovědnost.

Další znaky podnikání poté z pohledu činnosti profesionálních sportovců nepředstavují zásadnější problém. V celkovém hledisku však nepovažuji za ideální, abychom sportovce vzhledem k uvedeným rozporům mezi teoretickým vymezením pojmu podnikatele a faktickými podmínkami výkonu sportovní činnosti za podnikatele považovali.

Z porovnání české úpravy s názorovým směřováním na úrovni EU i s národními úpravami Slovenska a Německa dle mého názoru jasně vyplývá, že Česká republika se k celé problematice postavení profesionálních sportovců staví velice ledabyle. Oproti slovenské úpravě u nás chybí komplexní zákon věnující se tomuto tématu. Na rozdíl od německé judikatury je pak ta česká dle mého názoru přílišně benevolentní, když do nastavených vzorců nechce razantně zasáhnout, ačkoli vybízí zákonodárce k přesnější úpravě daných vztahů.

Pokusil jsem se proto v krátkosti nastínit i možnou úpravu, která by v českém právním prostředí byla možná. Z mého pohledu v zásadě jedinou možnou cestou kupředu je přijetí nového zákona, který by celistvě vymezil postavení sportovců a pokusil se vyjasnit všechny nejasné otázky. Přestože by se muselo jednat o velice komplexní úpravu zasahující do všech souvisejících právních odvětví, považoval bych toto za krok správným směrem a za vylepšení situace oproti současnému nejasnému stavu. Dokud se tak ale nestane, nezbyvá než se zřetelem k judikatuře NSS postavení sportovců jako podnikatelů uznávat, ačkoli jejich činnost nemusí vždy zcela naplňovat všechny znaky podnikání.

Seznam zkratk

EU	Evropská unie
DFB	Německý fotbalový svaz
FAČR	Fotbalová asociace České republiky
NS	Nejvyšší soud
NSS	Nejvyšší správní soud
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
UEFA	Unie evropských fotbalových asociací
ŽZ	Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

COUFALOVÁ, B., PINKAVA, J. a POCHYLÁ, V. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014, 160 s. ISBN 978-80-87576-88-5

ČERNÁ, S. PLÍVA, S. a kol. *Podnikatel a jeho právní vztahy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013, 156 s. ISBN 978-80-87146-76-7.

ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ I., a DĚDIČ, J. *Obchodní právo – podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 736 s. ISBN 978-80-7552-333-4.

ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I. 2. vyd.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, 1624 s. ISBN 978-80-7598-656-6.

DOVALIL, J. *Olympismus*. Praha: Olympia, 2004. ISBN 80-7033-871-7.

EICHLEROVÁ, K. *Zastoupení podnikatele*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, 444 s. ISBN 978-80-7598-286-5.

GÁBRIŠ, T. *Športové právo*. Bratislava: Eurokódex, 2011, 544 s. ISBN 978-80-89447-52-7.

HÁSOVÁ, J. a kol. *Právní otázky podnikání v SRN*. V Praze: C.H. Beck, 2011, 301 s. ISBN 978-80-7400-411-7.

HAMERNÍK, P. *Sportovní právo s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: Auditorium, 2007, 142 s. ISBN 978-80-903786-1-2.

JURKA, H. *Právní úprava profesionálního sportu v České republice a zahraničí*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, ISBN 978-80-7552-884-1 (e-pub).

HRABÁNKOVÁ, M., KAMENÍK, P., ORLOVÁ, M. *Živnostenský zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 19. 2. 2023]. ASPI_ID KO455_1991CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

Kolektiv autorů. *Otázky sportovního práva*. Praha: Ústav státu a práva, 2008, 129 s. ISBN 978-80-904024-1-6.

KRÁLÍK, M. *Právo ve sportu*. Praha: C.H. Beck, 2001. Populárně odborné příručky, 278 s. ISBN 8071795321.

- KUBÍČEK, J. *Sport a právo*. Brno: Masarykova univerzita, 2012, 316 s. ISBN 978-80-210-6040-1.
- KUKLÍK, J. a kol. *Sportovní právo*. Praha: Auditorium, 2012, 182 s. ISBN 978-80-87284-28-5.
- KUNŠTÁTOVÁ, T., SOLOMONOVÁ, K., DICKELT, F., BALADA, L. *Živnostenský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, 452 s. ISBN 978-80-7400-731-6
- LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9.
- LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, 2296 s. ISBN 978-80-7400-852-8.
- MENKE, J.-M. *Profisportler zwischen Arbeitsrecht und Unternehmertum*. Hamburg: Kovač, 2006, 398 s. ISBN 978-3-8300-2375-3.
- PETROV, J, VÝTISK, M, BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-747-7.
- PICHRT, J. (ed.) *Sport a (nejen) pracovní právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 285 s. ISBN 978-80-7478-655-6.
- SEKOT, A. *Sociologické problémy sportu*. Praha: Grada, 2008. Sociologie (Grada), 224 s. ISBN 978-80-247-2562-8
- SLUKA, T. *Profesionální sportovec: (právní a ekonomické aspekty)*. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, 199 s. ISBN 80-903609-5-5.
- RŮŽIČKA, H. *Právní postavení profesionálních sportovců a profesionální sportovní smlouvy*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, 205 s. ISBN 978-80-7400-895-5

2. Odborné články

ARNOLD, R. Sport a Evropské společenství. *Právní rozhledy – Evropské právo*, 2000, č. 6, s. 9-12.

DUVAL, A., VAN MAREN, O. The Labour Status of Professional Football Players in the *European Union: Unity in/and/or diversity?* *European Labour Law Journal*, 2017, č. 8(3), s. 258-278.

FRODL, Ch. Neuer, Hummels, Müller, Götze & Co: the legal framework governing industrial relations in German professional football. *The International Sports Law Journal*. Springer International Publishing, 2016, č. 16, s. 3-21.

HAMERNÍK, P. Aktuální otázky aplikace práva EU volného pohybu osob a služeb na sportovní asociace. *Bulletin advokacie*. 2005, č. 10, s. 30-32.

HAMERNÍK, P.: The Impact of EC Law on Sport in the Czech republic. *International Sports Law Journal*. 2004, č. 3-4, s. 56-59.

LINHARTOVÁ, Denisa. Aplikace zásady rovného odměňování v profesionálním sportu. *Právní rozhledy*, 2021, č. 6, s. 216-221.

MORÁVEK, J. O závislé práci, profesionálním sportu a kompletní sbírce. *Pracovní právo 2012 – Závislá práce a její podoby*, *Acta Universitatis Brunensis, Iuridica*, No 440, Masarykova univerzita, Brno, 2012.

MORÁVEK, J. ŠTEFKO, M. Profesionální sportovci v kolektivních sportech. *Časopis pro právní vědu a praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2013, č. 3., s. 354-358.

VYBÍRAL, R. Analýza judikatury vztahující se k postavení profesionálních sportovců v oblasti kolektivních sportů v České republice. *JURISPRUDENCE*, 2013, č. 1, s. 12-17.

VYBÍRAL, Roman. Zdaňování příjmů profesionálních sportovců ze sportovní činnosti. *Daně a finance*, 2011, č. 3, s. 17-21.

3. Seznam použitých internetových zdrojů

ANDRISÁK, D. Fotbalisté jako OSVČ. V Česku realita, v cizině nevídaná věc. In Seznam Zprávy [online]. 14. 2. 2021 [cit. 17. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/fotbaliste-jako-osvc-v-cesku-realita-v-cizinenevidana-vec-142234>.

JANÁK, Jiří. Nový náhled na definici sportu v rozhodovací praxi Soudního dvora EU? In epravo.cz [online]. 11. 7. 2017 [cit. 31. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/novy-nahled-na-definici-sportu-v-rozhodovaci-praxi-soudniho-dvora-eu-106700.html?mail>

JANÁK, J. BLAHUTKA, J. Právní úprava ovlivňování sportovních zápasů (Match-fixing). In epravo.cz [online]. 9. 7. 2018 [cit. 13. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pravni-uprava-ovlivnovani-sportovnich-zapasu-match-fixing-107812.html>

JURKA, H.: Jak ze sportu bez práva vytvořit respektované odvětví? In Právní prostor [online]. 5. 5. 2021. [cit. 21. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/jak-ze-sportu-bez-prava-vytvorit-fungujici-respektovane-odvetvi-cast-i-sportovni-smlouvy>

HOUSKA, F. Přes pět milionů korun denně. Fotbalista Kylian Mbappé rozvášnil svět kvůli obří nové smlouvě s PSG. In CzechCrunch [online]. 24. 5. 2022 [cit. 25. 1. 2023]. Dostupné z: <https://cc.cz/pres-pet-milionu-korun-denne-fotbalista-kylian-mbappe-rozvasnil-svet-kvuli-obri-nove-smlouve-s-psg/>

LINHARTOVÁ, D.: Profesionální sportovec v evropském právu – pracovník nebo poskytovatel služeb? In Iurium [online]. 14. 8. 2020. [cit. 18. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.iurium.cz/denik/denik-nazory/profesionalni-sportovec-v-evropskem-pravu-pracovnik-nebo-poskytovatel-sluzeb>

MÁDL, L. Výstražný dopis z UEFA. Na české kluby zaútočí 3. bundesliga. In Aktuálně.cz [online]. 9. 10. 2013 [cit. 7. 3. 2022]. Dostupné z: <https://sport.aktualne.cz/fotbal/vystrazny-dopis-z-uefacesky-fotbal-se-boji-3-bundesligy/r~ca231a282fed11e3888f002590604f2e/>

MAJER, M. V roce 2024 by se e-sport mohl objevit na olympiádě v Paříži. In REFRESHER.cz [online]. 15. 7. 2018 [cit. 17. 4. 2022]. Dostupné z:

<https://refresher.cz/56048-V-roce-2024-by-se-esport-mohl-objevit-na-olympiade-v-Parizi>

Skreč za milion. Tenista Zverev za nedohraný zápas Australian Open zaplatí skoro celé prize money. In iROZHLAS.cz [online]. 23. 1. 2018. [cit. 5. 2. 2023]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/sport/tenis/skrec-za-milion-tenista-zverev-za-nedohrany-zapas-australian-open-zaplatai-skoro_1801231007_vman

4. Seznam použitých právních předpisů

Bürgerliches Gesetzbuch z 18. 8. 1896 účinný od 1. 1. 1900.

Handelsgesetzbuch z 10. 5. 1897 účinný od 1. 1. 1900.

Gewerbeordnung z 21. 6. 1869.

Nářízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností.

Smlouva o fungování Evropské unie.

Směrnice Rady č. 2006/112/ES ze dne 28. 11. 2006 o společném systému daně z přidané hodnoty.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/7/EU ze dne 16. února 2011 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích.

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

Zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu.

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

Zákon č. 221/1999 Sb., zákon o vojácích z povolání.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

Zákon č. 440/2015 Z. z., zákon o športe.

Zákon č. 311/2001 Z. z., zákonník práce.

Zákon č. 455/1991 Z. z., Zákon o živnostenskom podnikaní.

5. Seznam použité judikatury

Usnesení NS ze dne 29. 9. 2015, sp. zn. 23 Cdo 1364/2015.

Usnesení NS ze dne 6. 10. 2015, sp. zn. 28 Cdo 1849/2015.

Rozsudek NS ze dne 14. 9. 2011, sp. zn. 28 Cdo 4761/2010.

Rozsudek NS ze dne 29. 8. 2019, sp. zn. 25 Cdo 5651/2017.

Rozsudek NSS ze dne 13. 12. 2006, sp. zn. 3 As 66/2005.

Rozsudek NSS ze dne 19. 6. 2008, sp. zn. 4 As 9/2007.

Rozsudek NSS ze dne 29. 11. 2011, sp. zn. 2 Afs 16/2011.

Rozsudek NSS ze dne 1. 8. 2012, sp. zn. 2 Afs 22/2012.

Rozsudek NSS ze dne 18. 9. 2012, sp. zn. 2 Afs 21/2012.

Rozsudek NSS ze dne 24. 10. 2012, sp. zn. 2 Afs 20/2012.

Rozsudek NSS ze dne 21. 1. 2014, sp. zn. 1 Afs 73/2011.

Rozsudek NSS ze dne 28. 2. 2014, sp. zn. 5 Afs 72/2012.

Rozsudek NSS ze dne 13. 7. 2017, sp. zn. 6 Afs 278/2016.

Rozhodnutí SDEU ze dne 26. 10. 2017, C-90/16, *The English Bridge Union Limited v. Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs*. ECLI:EU:C:2017:814.

Rozhodnutí SDEU ze dne 12. 12. 1974, 36-74, *Walrave a Koch v. Association Union cycliste internationale*, ECLI:EU:C:1974:140.

Rozhodnutí SDEU ze dne 15. 12. 1995, C-415/93, *Union Royale Belge des Sociétés de Football Association and Others v Jean-Marc Bosman*. ECR I-4921.

Rozhodnutí SDEU ze dne 22. 6. 1999, C-176/96, *Jyri Lehtonen and Caston Canada Dry Namur Braine ASBL v. Fédération royale belge des sociétés de basket-ball ASBL*. ECLI:EU:C:1999:321.

Rozhodnutí SDEU ze dne 11. 4. 2000, C-51/96 a C-191/97, *Christelle Deliége v. Union Européenne de Judo*, ECLI:EU:C:2000:199.

Rozhodnutí SDEU ze dne 18. 7. 2006, C-519/04 P, *Meca-Medina a Majcen*, ECLI:EU:C:2006:492.

Rozhodnutí SDEU ze dne 23. 3. 1982, C-53/81, *D.M. Levin v Staatssecretaris van Justitie*, ECLI:EU:C:1982:105.

Rozhodnutí SDEU ze dne 3. 7. 1986, C-66/85, *Deborah Lawrie-Blum v Land Baden-Württemberg*, ECLI:EU:C:1986:284.

Rozhodnutí spolkového finančního dvora (BFH) ze dne 22. 2. 2012, sp. zn. X R 14/10.

6. Seznam ostatních zdrojů

Disciplinární řád FAČR. [online]. [cit. 5. 2. 2023]. Dostupné z: <https://facr.fotbal.cz/uredni-deska-predpisy/295?category=5>

Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Důvodová zpráva k zákonu č. 155/2010 Sb., kterým se mění některé zákony ke zkvalitnění jejich aplikace a ke snížení administrativní zátěže podnikatelů.

Důvodová zpráva k zákonu č. 440/2015 Z. z., o športe.

Evropská charta sportu. [online]. [cit. 17. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/sport/evropska-charta-sportu>

Koncepce podpory sportu 2016–2025 – SPORT 2025. [online]. [cit. 4. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/sport-1/koncepce-podpory-sportu-2016-2025>

Přestupní řád FAČR – edice 2020/2021. [online]. [cit. 4. 5. 2022]. Dostupné z: <https://facr.fotbal.cz/uredni-deska-predpisy/263?category=1>

Vzorová ligová profesionální smlouva FAČR. [online]. [cit. 4. 2. 2023]. Dostupné z: <https://facr.fotbal.cz/uredni-deska-predpisy/65?category=5>

Vzorová smlouva DFB. [online]. [cit. 17. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.dfb.de/verbandsservice/pinnwand/dfb-mustervertrag/>

Postavení sportovce jako podnikatele

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá problematikou postavení sportovce jako podnikatele v českém právním prostředí. Ačkoli se jedná o zákonodárcem nadále přehlíženou oblast, jde o téma stále aktuální. Profesionálním sportovcům je umožněn v zásadě volný výběr jejich statusu, přičemž jednou z variant je výkon činnosti jako podnikatel. Práce má tak za cíl podrobněji rozebrat znaky podnikání a následně posoudit, zda sportovci individuálních a kolektivních sportů tyto znaky naplňují.

Diplomová práce je řazena do pěti hlavních kapitol. V první kapitole jsou nejdříve obecně vymezeny pojmy sport a profesionální sportovec. Dále je stručně nastíněna aktuální situace postavení profesionálních sportovců v České republice. Ve druhé kapitole je poté zkoumán pojem podnikatel, a to zejména z hlediska jednotlivých znaků podnikání. Ty jsou detailněji rozebrány i s uvedením vybrané judikatury. Na závěr je také zmíněno rozšíření definice podnikatele o osoby, které fakticky podnikat nemusí, ale přesto za podnikatele budou považováni. Ve třetí kapitole je pak na základě vymezení z prvních dvou kapitol posuzováno, zda profesionální sportovci naplňují jednotlivé znaky podnikání. U všech znaků je posuzován pohled z hlediska individuálních i kolektivních sportů, přičemž větší prostor je s ohledem na více problematických oblastí věnován sportům kolektivním. Čtvrtá kapitola posléze seznamuje čtenáře s náhledem dané problematiky ze zahraničí. První podkapitola shrnuje vývoj a současnou situaci z hlediska komunitárního práva. V dalších dvou podkapitolách je pak nastíněna úprava slovenská a německá. Na základě všech výše uvedených kapitol je poté v poslední části práce představena možná budoucí úprava postavení profesionálních sportovců v České republice.

Klíčová slova: sportovec, podnikatel, znaky podnikání

The status of a sportsman as an entrepreneur

Abstract

This thesis deals with the issue of the status of a sportsman as an entrepreneur in the Czech legal environment. Although it is an area that is still overlooked by the legislator, it is still a topical issue. Professional sportsmen are basically free to choose their status, and one of the options is to act as an entrepreneur. The aim of this thesis is to analyse in more detail the features of entrepreneurship and then to assess whether sportsman in individual and collective sports fulfil these features.

The thesis is organized into five main chapters. In the first chapter, the terms sport and professional sportsman are generally defined. Next, the current situation of the position of professional sportsman in the Czech Republic is briefly outlined. The second chapter then examines the concept of entrepreneur, especially considering the individual features of entrepreneurship. These are analysed in more detail while also selected case law is mentioned. Finally, the extension of the definition of an entrepreneur to include persons who may not in fact be entrepreneurs, but will nevertheless be considered entrepreneurs, is also indicated. In the third chapter, it is then assessed whether professional sportsman fulfil the individual features of entrepreneurship on the basis of the definitions in the first two chapters. For all features, the perspective of individual and collective sports is considered, with more space given to collective sports in view of the more problematic areas. The fourth chapter then introduces the reader to a view of the issue from abroad. The first subchapter summarises the development and current situation from a Community law perspective. The next two subchapters then outline the Slovak and German legislation. Based on all the above-mentioned chapters, the last part of the thesis presents possible future regulation of the status of professional sportsman in the Czech Republic.

Key words: sportsman, entrepreneur, features of entrepreneurship